

POISTOTEKSTIILI- KETJUN ROOLIKARTTA JA JOHDONMUKAINEN VIESTINTÄ

Muotoilun opinnäytetyö
Turun Ammattikorkeakoulu
Inka Mäkiö
2016

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

Tiivistelmä

Poistotekstiili-ketjun roolikartta ja johdonmukainen viestintä

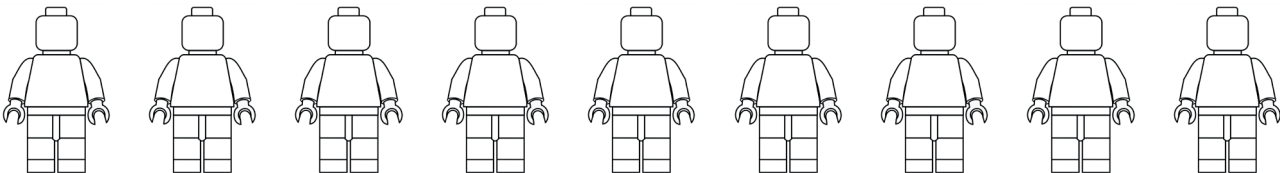
Suomeen on suunnitteilla tekstiilin keräys, lajittelu, jalostus ja hyödyntämisketju Telaketju. Se on jatkoa Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n ja Turun ammattikorkeakoulun poistotekstiilipilotti Tekstiili 2.0 :lle, joka oli käynnissä Varsinais-Suomessa vuoden 2016. Telaketju on monitahoinen kokonaisuus, jossa tarvitaan useita eri toimijoita poistotekstiilin keräyksestä lopputuotteiden valmistajiin ja hyödyntäjiin. Telaketjun tavoitteena on rakentaa koko maan kattava poistotekstiilin käsittelyjärjestelmä, joka on kuluttajalle yksinkertainen, luo työllisyyttä ja poikkialaista yhteistyötä, nostaa tekstiilin arvostusta ja tuo uusia avauksia suomalaiselle teollisuudelle. Samalla saadaan nostettua yhdyskuntajätteen kierrätysastetta, sillä poistotekstiili on yksi ainoista jättejakeista, joka voidaan vielä hyödyntää yhdyskuntajätteen seasta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella roolikartta, jonka avulla poistotekstiiliketjun kokonaisuutta olisi helpompi hahmottaa, ja löytää keinoja, joilla etenkin sisäinen viestintä olisi yhtenäisesti ymmärrettävää kaikille eri toimijoille. Toimeksianto sisälsi Telaketjun toimijoiden roolien määrittelyn ja työpajan suunnittelun ja toteutuksen mukaan lähteville organisaatioille. Lisäksi tehtävänä oli Telaketjun toimintojen visuaalistaminen siten, että osallistujien olisi nopea ja helppo ymmärtää, mistä hankkeessa on kyse ja mikä oman organisaation osuus siinä voisi olla. Telaketjusta halutaan avoin ja inspiroiva yhteistyöverkosto, johon tähdätään jo heti alusta alkaen. Opinnäytetyössä käsiteltiin myös avoimuuden ja luottamuksen rakentumista Telaketju-verkoston alkuvaiheessa.

Opinnäytetyön tekijä on työskennellyt Tekstiili 2.0 -pilotissa koko sen keston ajan ja tuntee toimintakentän hyvin. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Telaketjun rakentumista koordinoiva Lounais-Suomen Jätehuolto Oy.

Asiasanat: poistotekstiili, roolikartta, tekstiilijäte, tekstiilikierrätys, viestintä, visualisointi, palvelumuotoilu

Key words: waste textile, post-consumer textile, role map, textile recycle, communication, visualization, service design

The role map and coherent communication design for a post-consumer textile chain

The textile waste gathering, sorting, refining and reuse chain Telaketju is continuation for the post-consumer textile pilot project Tekstiili 2.0. Tekstiili 2.0 took place in 2016 in Southwest Finland and was coordinated by Turku University of Applied Sciences and a local waste management company Lounais-Suomen Jätehuolto. Telaketju is a multifaceted concept, where many different operators from gathering organizations to refining companies are needed. The main objective for Telaketju is to build a post-consumer textile gathering and reuse system that extends the entire Finland. Telaketju aims to be consumer-friendly, create employment, produce diverse cooperation, increase the value of textiles and open up the Finnish field of industry. The recycling degree of municipal waste is increased simultaneously because post-consumer textile waste is one of the final waste categories to be exploited among it.

The objective for the thesis was to design a role map that helps perceive the concept and find the solutions for making especially the internal communication coherent so that all participants can understand it equally. The assignment included defining the roles of the operators, designing and actualizing a workshop for them. It included also visualizing the main functions of Telaketju, so that the operators can easily assimilate the information and find their position in the concept. Telaketju aims to be an open and inspiring network since the beginning. This thesis observes how openness and confidence is building in the early steps of the network.

The assignment for this thesis was given by Lounais-Suomen Jätehuolto as the main coordinator building the Telaketju network. The writer has been working on Tekstiili 2.0 pilot project constantly and has expertise in the field.

Sisältö

SANASTO.....	4
1 JOHDANTO.....	5
2 TAVOITTEET.....	6
2.1 Telaketjun ja opinnäytetyön tavoitteet.....	6
2.2 Tutkimuskysymykset.....	6
2.3 Viitekehys.....	6
2.4 Prosessikaavio.....	7
3 TAUSTAA.....	8
4 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	9
4.1 Tapaustutkimus.....	9
4.2 Muotoilun työkalupakki.....	9
5 ROOLIEN RAKENTUMINEN.....	10
5.1 Roolitustyöpajat.....	11
5.2 Roolikortti.....	15
5.3 Hanketyöpaja.....	16
5.4 Roolit Telaketjussa.....	17
5.5 Palaute.....	19
6 JOHDONMUKAINEN VIESTINTÄ.....	19
6.1 Kirjallinen viestintä.....	20
6.2 Tulevaisuusskenaario.....	20
6.3 Roolikartta.....	22
6.4 Ympäristöministeriön kokeiluhanke.....	26
6.5 Kuvia kuluttajaviestintään.....	28
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
LÄHTEET.....	31

Kuvat ja kaaviot

Kuva 1. Jätteen etusijajärjestys ja vertaus tekstiilin käytettävyyteen.....	5
Kuva 2. Viitekehys.....	6
Kuva 3. Prosessikaavio.....	7
Kuva 4. Työpaja työn touhussa.....	11
Kuva 5. Ensimmäisen ja toisen työpajan kysymykset.....	12
Kaavio 1. Vastausmäärät toiminnallisessa työpajassa.....	12
Kaavio 2. Työpajoihin osallistujat rooleittain.....	13
Kaavio 3. Työpajoissa saadut vastaukset teemoittain.....	13
Kuva 6. Työpajoissa käytetty nimilappu.....	14
Kuva 7. Pienryhmätyöskentelyn purkua Työpajassa.....	14
Kuva 8. Roolikortti.....	15
Kuva 9. Hanketyöpajan nelikenttä.....	17
Kuva 10. Tulevaisuusskenaario.....	21
Kuva 11. Roolikartta "himmeli".....	23
Kuva 12. Himmelin osia erillisinä.....	23
Kuva 13. Roolikartta.....	24
Kuva 14. Kokeiluhankkeen luonnos.....	26
Kuva 15. Valmis kuva Ympäristöministeriön kokeiluhankkeesta.....	27
Kuva 16. Puuvillan elinkaari.....	28
Kuva 17. Poistotekstiilin kierto.....	29

Liitteet

Liite 1. Kutsu roolitusyöpajaan, ja kutsun liitteenä ollut taustaselvitys

Liite 2. Roolirustyöpajan runko

Liite 3. Kutsukirje hanketyöpajaan roolitusyöpajoihin osallistuneille

Liite 4. Kutsu hanketyöpajaan muille kiinnostuneille

Liite 5. Graafiset elementit Tekstiili 2.0 :ssa ja Telaketjussa

Liite 6. Roolikartan toimijoiden esittely

Sanasto

Etusijajärjestys Jätteen etusijajärjestys pohjautuu EU:n jätedirektiiviin ja se sitoo kaikkia jäsenmaita. Etusijajärjestys koskee kaikkia toimijoita, kuten jätteen tuottajia, käsittelijöitä ja kerääjiä, sekä kunnallisia toimijoita. Etusijajärjestyksen mukaan jätteen synnyn ehkäisy on aina etusijalla. (Ympäristöministeriö 2012.)

Hyödyntäminen on toimintaa, jonka ensisijaisena tuloksena jäte käytetään hyödyksi tuotantolaitoksessa tai muualla taloudessa siten, että sillä korvataan kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai esineitä, mukaan lukien jätteen valmistelu tällaista tarkoitusta varten (Jätelaki 6§).

Kiertotalous on talouden uusi malli, jossa materiaalit ja arvo kiertävät ja tuotteille luodaan lisäarvoa palveluilla sekä älykkyydellä (Sitra 2016a).

Kierrätys on toimintaa, jossa jäte valmistetaan tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen. Jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi (Jätelaki 2016, 6§).

LSJH Lounais-Suomen Jätehuolto Oy on 17 kunnan omistama jätehuolto-yritys, joka vastaa kuntien puolesta asukkaiden jätehuollon järjestämisestä ja jäteneuvonnasta (LSJH Oy 2016a).

Poistotekstiili on omistajalleen käyttökelpotonta tekstiiliä ja se sisältää sekä tekstiilijätteet että tekstiilituotteet. Tekstiilituotteet ovat käytettävissä alkuperäisessä tarkoituksessaan. Tekstiilijätteet ovat tekstiilejä, jotka eivät enää kelpaa käyttöön sellaisenaan. Niitä voidaan kuitenkin hyödyntää mekaanisesti tai kemiallisesti käsittelemällä sekä uusien tuotteiden materiaalina. (Tekstiili 2.0 2016a.)

Tekes-rahoitus on Innovaatorahoituskeskus Tekesin rahoitus, joka auttaa suomalaisia yrityksiä kehittämään liiketoimintaansa ja kasvamaan vientimarkkinoilla. Rahoituksella tuetaan myös tutkimusorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden tutkimus- ja kehitystyötä yritysten kanssa.

Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilotin tavoitteena on etsiä uusia hyödyntämistapoja sellaisille tekstiileille, jotka ovat alkuperäisessä tarkoituksessaan käyttökelpottomia, kuten esimerkiksi kuluneille ja rikkiäisille vaatteille ja kodintekstiileille. Pilotissa kerätään Varsinais-Suomessa yksityistalouksien poistotekstiiliä maksutta vuoden 2016 ajan ja lajitellaan sitä niin, että saadaan mahdollisimman laajalti tietoa poistotekstiilin määrästä, koostumuksesta, laadusta ja materiaaleista. Lisäksi selvitetään erilaisia tapoja kerätä tekstiiliä, viestiä kuluttajille keräystavoista ja -systä, ja kartoitetaan mahdollisia hyödyntäjiä. (Tekstiili 2.0 2016b.)

Tekstiilijäte on yhdyskuntajätettä ja Jätelaissa jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Jätelaki huomioi, että jätettä ei ole kaikki tuotantoprosesseissa syntyvät sivutuotteet, ja että jäte voi lakata olemasta jätettä erillisellä asetuksella jos se on läpikäynyt hyödyntämisprosessin ja jos sillä on markkinat. (Jätelaki 2016, 5§.)

Telaketju on tekstiilin keräyksen, lajittelun ja jalostuksen kokonaisetju Suomessa, jota koordinoi LSJH.

Uudelleenkäyttö on tuotteen, kuten tekstiilin, tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu (Jätelaki 2016, 6§).

Johdanto

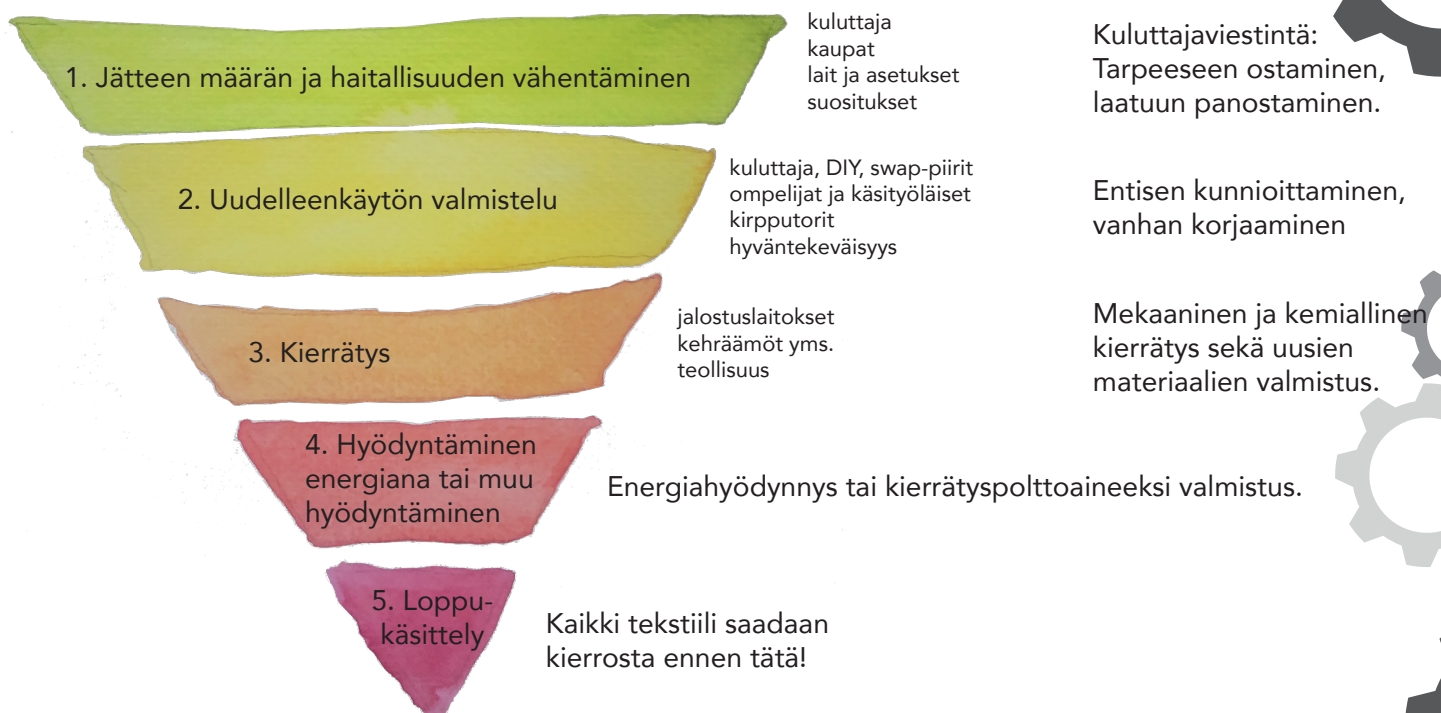
Poistotekstiilin kierrätys on ollut kasvavan kiinnostuksen aiheena Suomessa jo muutaman vuoden. Vuonna 2013 Suomen ympäristökeskus Syke aloitti kartoituksen tekstiilijätteen kierrätyksen mahdollisuuksista ja esteistä Suomessa (Dahlbo ym. 2015). Poistopuuvillan kemiallisia kierrätysmahdollisuuksia on kartoitettu VTT:n ja Ethican koordinoimassa Tekstiilin kiertotalous -hankkeessa, joka alkoi vuonna 2015 (Teki 2016). Varsinais-Suomessa poistotekstiilin keräystä ja lajittelua on kokeiltu Tekstiili 2.0 -poistotekstiilipilotissa vuoden 2016 ajan. Poistotekstiilin kierrätystä halutaan lisätä, koska neitseellisen materiaalin käyttö käy yhä kestävämmäksi vaihtoehdoksi uusien tuotteiden valmistamiseen ekologisesti. Kierrätykseen päätyvä tekstiilimassa nähdään myös kiertotalouden vastaisena arvokkaan materiaalin hukkana (Sitra 2016b).

Tekstiilin kierrätykseen liittyy vahvoja tunnesiteitä, onhan se jätejakeista pisimpään kanssamme kulkeva materiaali ja kirjaimellisesti ihollamme joka päivä. Kuluttajan on vaikea tunnistaa, milloin tekstiili on käyttökelpoinen ja milloin sitä ei voi enää käyttää ainakaan alkuperäisessä tarkoituksessa, sillä tekstiilin historia ja oma kokemus vaikuttavat arvioon vahvasti. Poistotekstiilin keräys vaatii selkeää kuluttajaviestintää ja mahdollisuutta erotella käyttökelpoinen vielä tekstiilijätteen joukosta.

Suomessa noudatetaan EU:n jätedirektiiviä, jossa määritetään jätteen etusijajärjestys (kuva 1). Sen mukaan jätteen synnyn ehkäisy on aina etusijalla. (Jätelaki 2016, 8§.) Tekstiilin osalta etusijajärjestystä pystytään noudattamaan hyvin pitkälle. Itseasiassa mitään siitä ei jää viimeiseen loppukäsittelyvaiheeseen, sillä muuten käyttökelttomat tekstiilit voidaan hyödyntää kierrätyspolttoaineen valmistuksessa tai energiana.

Tällä hetkellä käyttökeltvontota tekstiiliä ei kerätä systemaattisesti muualla kuin Varsinais-Suomessa. Yleisesti Suomessa suurin osa tekstiilijätteestä poistetaan kotitalouksista polttokelpoisen jätteen mukana. Kuluttajan käyttökelpoisiksi arvioimia tekstiilejä annetaan eteenpäin tuttavapiirissä, myydään kirpputoreilla ja lahjoitetaan hyväntekeväisyyteen. Tekstiili 2.0 -pilotti on otettu kuluttajien keskuudessa ilolla vastaan ja myös jätelaitoksille on tullut toiveita tekstiilijätteen erilliskeräyksestä (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 21.10.2016).

Alustavassa kyselyssä kaikki Suomen kunnalliset jätelaitokset ovat vastanneet olevansa kiinnostuneita olemaan mukana poistotekstiilin erilliskeräyksessä omalla kustannuksellaan, jos sellainen päätetään aloittaa (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 26.9.2016).

Kuva 1. Jätteen etusijajärjestys ja vertaus tekstiilin käytettävyyteen

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy on päättänyt jatkaa poistotekstiilin keräämistä Varsinais-Suomessa myös pilottihankkeen päätyttyä. Pelkän keräämisen vuoksi tekstiiliä on kuitenkin turha kerätä ja Tekstiili 2.0 -pilotissa mukana olijoiden toiveeksi on noussut poistotekstiilin jatkojalostusketjun sijoittuminen kokonaisuudessaan Suomeen. Tämän pohjalta Suomeen on päätetty ryhtyä kehittämään koko maan kattavaa keräys-, lajittelu ja jalostusketjua, jonka nimeksi on vakiintunut Telaketju. Telaketju on sekä sen toimijoiden muodostama verkosto, että toimintojen kokonaisuus. Se on varsinaisesti käynnistetty syksyllä 2016 työpajoissa, jotka olen suunnitellut osana tätä opinnäytetyötä.

Telaketjun on suunniteltu toimivan sateenvarjona, jonka alla kaikki toimijat tekstiilijätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisestä energiahyödyntämiseen voivat toimia. Lounais-Suomen Jätehuolto Oy on valmis koordinoimaan Telaketjun toimintaa niin kauan kuin se nähdään tarpeellisena.

Tavoitteet

2.1 Telaketjun ja opinnäytetyön tavoitteet

Telaketjun tavoitteena on "rakentaa koko Suomen kattava poistotekstiilin käsittelyjärjestelmä, joka on kuluttajalle yksinkertainen, luo työllisyyttä, nostaa tekstiilin arvostusta ja tuo uusia avauksia suomalaiselle teollisuudelle" (Tekstiili 2.0 2016c).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on määrittellä Telaketju-verkostossa tarvittavat roolit ja järjestää toimijoille työpaja, jonka kautta rooleihin etsitään toimijoita ja tiedotetaan Telaketjusta. Työpajan tulosten pohjalta suunnitellaan Telaketjun roolikartta. Toisena tavoitteena on visualisoida suunnitteilla oleva Telaketju-kokonaisuus tulevaisuuskenaariona ja selkeyttää viestintää toimijoiden tasa-arvoisesti omaksuttavaksi. Tarkoituksena on, että johdonmukaisella viestinnällä Telaketjun toimijoiden on nopea ja helppo ymmärtää mistä koko hankkeesta on kyse ja mikä oman organisaation rooli siinä voisi olla. Lisäksi tavoitteena on tarkastella avoimuuden ja luottamuksen rakentumista Telaketjun laajassa ja monialaisessa verkostossa.

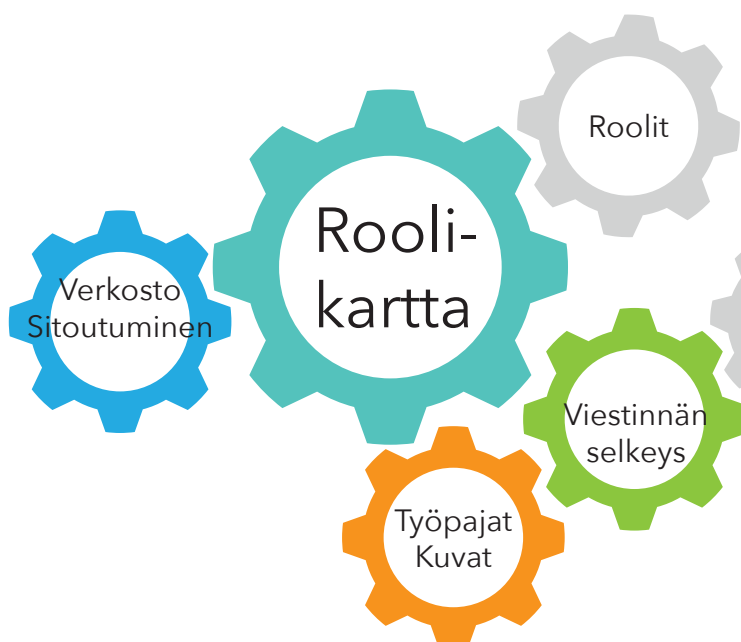
2.2 Tutkimuskysymykset

Miten Telaketjun roolikartta rakentuu?

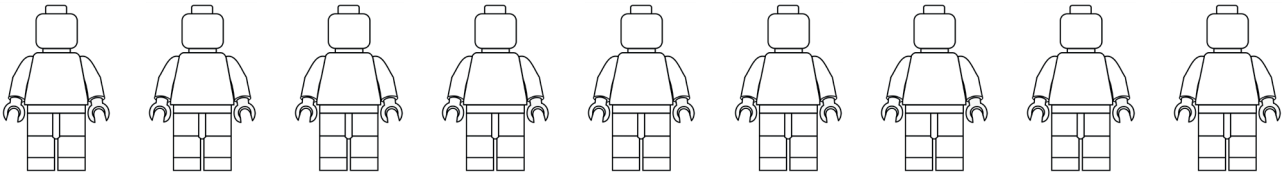
Millainen viestintä helpottaa Telaketju-verkoston keskinäistä ymmärrystä ja kokonaisuuden hahmottamista?

2.3 Viitekehys

Viitekehysten keskiössä on roolikartta, jonka kokoamiseen työpajat tähtäävät, ja joka pyritään esittämään myös visuaalisesti. Roolikartta kuvaa verkostoa, jota Telaketjussa rakennetaan. Telaketjussa toimimisen olennaisena tekijänä on sitoutuminen verkostoon ja roolikartta auttaa hahmottamaan tätä verkostoa. Roolikarttaa varten tarvitaan roolien määrittelyä, jotta pystytään varmistamaan, että verkostossa on riittävästi toimijoita kaikilta osa-alueilta. Työpajoja käytetään roolikartan rakentamiseen, ja niiden avulla pyritään myös sitouttamaan eri roolien toimijoita. Viestinnän selkeys liittyy sekä Telaketju-kokonaisuuden esittelyyn, että muuhun toimijoille valmistettavaan aineistoon. Opinnäytetyön keskeisiä toimintoja ovat työpajat ja kuvat.

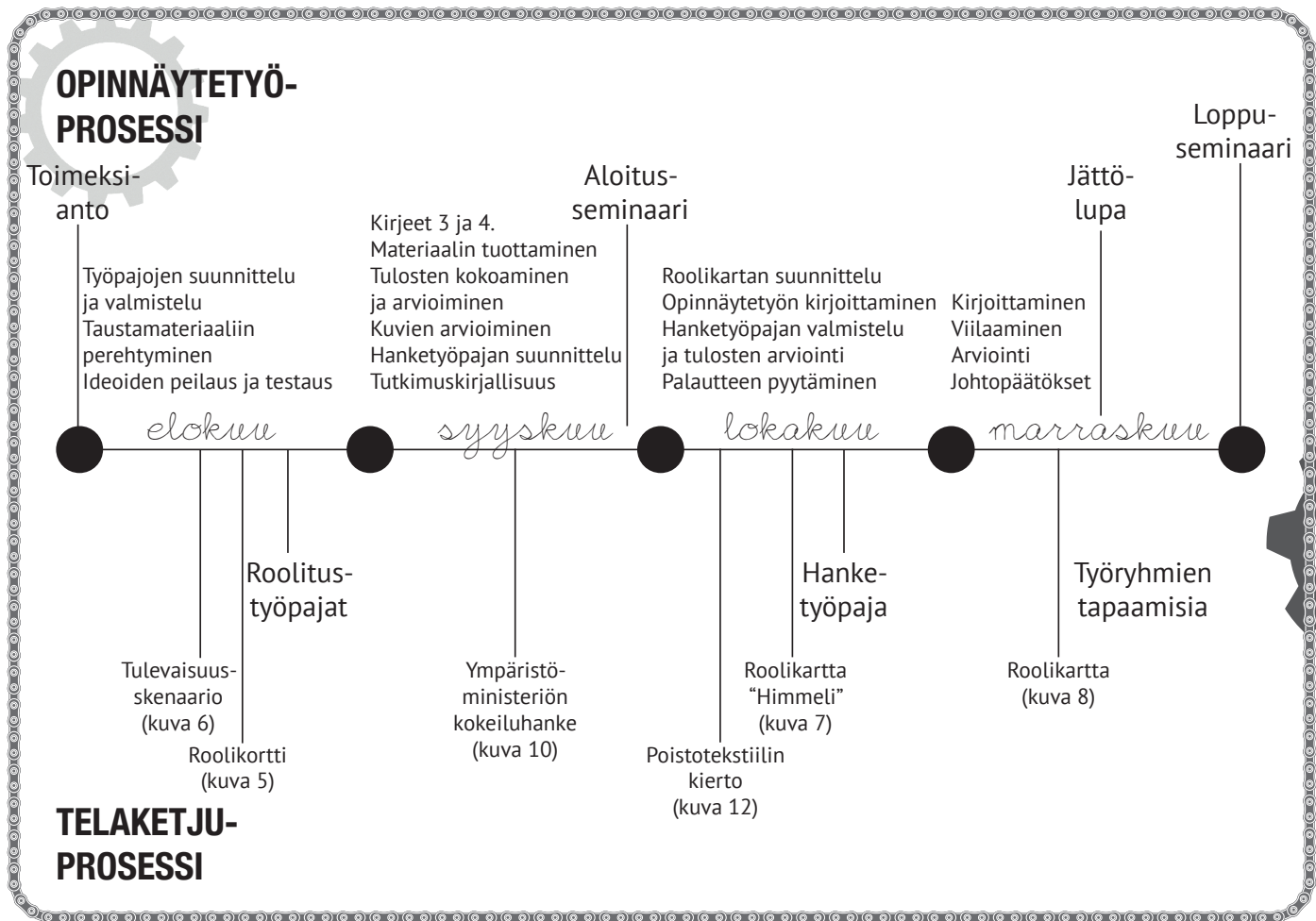

Kuva 2. Viitekehys

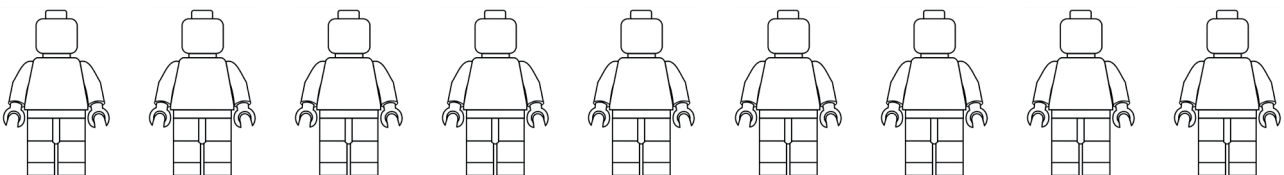

2.4 Prosessikaavio

Opinnäytetyöprosessi jakaantuu neljälle kuukaudelle elokuusta marraskuuhun vuonna 2016. Kaaviossa olevan aikajanana yläpuolella on mainittu opinnäytetyön kannalta keskeiset toiminnot. Janan alapuolella on mainittu opinnäytetyön kannalta keskeiset Telaketjun tapahtumat sekä järjestys, jossa kuvat on julkistettu.

Kuva 3. Prosessikaavio

Taustaa

Turun ammattikorkeakoulussa (AMK) aloitettiin vuonna 2016 poistotekstiilin alueelliseen keräykseen keskittyvä poistotekstiilipilotti Tekstiili 2.0. Pilotti toimi ammattikorkeakoulun Resurssitehokas liiketoiminta-tutkimusryhmän alaisuudessa. Työskentelin pilotissa alusta loppuun, ensin työharjoittelijana ja loppuajan opiskelija-assistenttina. Tein pilotissa konseptointia, graafista suunnittelua, viestintää ja järjestin tapahtumia. Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH) ja Turun AMK toimivat pilotin koordinaattoreina ja koordinoivat myös Telaketjun valmistelua. Näiden lisäksi Tekstiili 2.0:n rahoittajina ovat olleet Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA, Turun kaupunki, Jätelaitosyhdistys ja Ekokem Oy.

Tällä hetkellä noin 60-80 % hyväntekeväisyysjärjestöjen keräämistä lahjoitusvaatteista on poistotekstiiliä, ja lähtee tukkumyyntinä Eurooppaan ja siitä edelleen Afrikkaan ja Intiaan, koska ne ovat liian huonokuntoisia myytäväksi heidän omissa liikkeissään (UFF 2016 ja henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 21.10.2016). Euroopassa tekstiiliä lajitellaan jonkin verran, ja myyntikuntoisilla kierrätysvaatteilla saadaan katettua toiminnan kuluja, mutta suurin osa myydään kolmansiin maihin. Afrikassa vaatteet päätyvät katukauppaan ja haittaavat paikallisen vaate- ja tekstiiliteollisuuden kehittymistä. Osa Afrikan maista on jo suunnitellut kierrätysvaatteiden maahantuontikieltoa. Huonokuntoisimmat materiaalit joutuvat kaatopaikoille ja jätehuollon puuttuessa katuojiin. (The Huffington Post 2016.)

Intiassa hallitus on jo kieltänyt vaatelumpun maahantuonnin, jottei tekstiiliä myytäisi vaatteina eteenpäin. Intiassa on pitkät perinteet poistotekstiilin käytölle materiaalina. Työvoima on halpaa ja manuaalista työtä käytetään sekä satamissa että tehtaissa. Lumpupapaalit avataan ja esilajitellaan jo satamissa ja vaatteet käsitellään repimällä käyttökelvottomiksi. Kalleimmat materiaalit, kuten kašmir, lajitellaan satamissa ja lähetetään Eurooppaan, jossa niistä jalostetaan laatulankoja muotitalojen luksusvaatteiden materiaaleiksi. Muut tekstiilit kuljetetaan Intiassa tehtaisiin, joissa ne lajitellaan vielä tarkkaan ja prosessoidaan mekaanisesti uudeksi langaksi, ja jopa kankaaksi asti. (Reinhardt 2016.)

Suomessa ei ole korkeiden palkkakustannusten vuoksi resursseja käyttää lajittelussa niin paljon manuaalista työvoimaa kuin Intiassa, mutta teknologisilla ratkaisuilla ja manuaalisen työn ja robotiikan yhdistelmillä käsittelykustannuksia voidaan alentaa. Tekstiili 2.0:n aikana lajittelu tehtiin manuaalisesti työttömien työkeskuksissa ja työn sosiaaliset vaikutukset olivat erittäin positiivisia. Pääosin kaikki työntekijät pitivät työtä tärkeänä ja mielekkäänä ja sen kuntouttavat vaikutukset olivat suuret (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 26.9.2016). Manuaalinen työ ei yksin riitä varmistamaan materiaalin kuitupuhtautta, ja pilotissa kokeiltiin myös robotiikan hyödyntämistä lajittelussa.

Suomessa on yksi tekstiilijätteen mekaaniseen kierrätykseen erikoistunut yritys, Dafecor oy, jonka prosesseissa valmistetaan lähinnä lyhytkuituista materiaalia. Kuitumassa revitään ja puristetaan teollisuuden käyttöön öljynimeytysmatoiksi, suojamatoiksi ja käsityömateriaali Green Craftiksi (Dafecor Oy 2016). Telaketjuun tavoitteena saada Suomeen myös muita lajittelulaitoksia, jotka voisivat käsitellä kuitua eri tavoin mekaanisesti. Suomessa olisi mahdollista jalostaa materiaalia myös langaksi ja kankaaksi asti, jos oikeat toimijat löydetään ja saatetaan yhteen (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 31.8.2016).

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (VTT) on kehittänyt laajassa yhteistyössä poistopuuvillamateriaalin kemiallista uudelleenkäyttöä (Teki 2016). Tällöin materiaali liotetaan alkutekijöihinsä ja siitä valmistetaan uutta kuitua hieman samaan tapaan kuin viskoosia (Infinited fiber 2016). Prosessin kustannustehokkuuden ja ympäristövaikutusten kannalta olisi parasta, jos poistotekstiilin koko käsittelyketju sijaitisi Suomessa.

Tekstiili 2.0 -pilotin alussa Turun AMK järjesti yhdessä FinDera Consultingin kanssa tekstiilikierrätykseen ratkaisuihin keskittyvän tutustumismatkan eurooppalaisten poistotekstiilikierrätyksen edelläkävijämaiden, Saksan ja Hollannin tehtaisiin. Molemmissa maissa poistotekstiilin keräys hoidetaan kunnallisesti ja yritykset lajittelevat ja osin jalostavat sitä eteenpäin. Opintomatkan huomioita on kerätty matkaraporttiin (Knuutila & Metsänranta 2016), ja sen pohjalta on kirjoitettu myös alueellisia liiketoimintamalleja käsittelevä ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö (Suominen 2016). Hollannissa on tekstiilin jatkokäsittelyyn erikoistunut yhteisö Texperium, jota Suominen vertailee opinnäytetyössään Tekstiili 2.0 -pilottiin.

Tekstiili 2.0:ssa on tehty jatkuvaa kartoitusta muista globaaleista innovaatioista ja hankkeista tekstiilikierrätyksen osalta, eikä Telaketjun kanssa samassa laajuudessa toimivia tai suunnitteilla olevia hankkeita ole tullut vastaan. Toki Suomi on väestöpohjaltaan pieni maa, mutta Telaketjun tavoitteet toimia niin keräyksen, lajittelun kuin jatkojalostuksenkin osalta yhtenäisenä koko maassa, ovat maailmassa tällä hetkellä ainutlaatuiset.

Tutkimusmenetelmät

Tämä on laadullinen tutkimus, ja siihen sovelletaan muotoilun prosesseja ja työkaluja. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön ymmärtäminen, selittäminen, tulkinta ja usein myös tulosten soveltaminen. Laadullisessa tutkimuksessa tekijän mielenkiinto vaikuttaa tuloksiin ja sitä suoritetaan avoimin mielin. Laadullisen tutkimuksen prosessi on usein syklinen, ja siihen vaikuttaa tutkittavan aiheen konteksti eli esiintymisympäristö ja intentio, eli tarkoitus. Laadullisessa tutkimuksessa on erilaisia syvyytasoja, joiden avulla tutkittavaa aihetta lähestytään. (Anttila 2006, 275-277.) Myös suunnitteluprosesseille on yleistä iterointi, eli suunnittelun vaiheiden toistaminen kunnes suunnitteilla oleva asia on jalostunut ja kehittynyt halutun laiseksi. Lisäksi suunnitteluprosessissa käytetään erilaisia lähestymistapoja, joiden avulla käsiteltävää aihetta kehitetään (Stickdorn & Schneider 2013, 34-45).

4.1 Tapaustutkimus

Tapaustutkimus eli case-tutkimus on empiirinen tutkimus, jossa monipuolisella tavalla tutkitaan yhtä tai muutamaa tapahtumaa tai ilmiötä. Tapaustutkimus on intensiivinen tutkimusmenetelmä ajankohtaisista asioista ja kohdistuu enemmän selitykseen kuin tulkintaan. Siinä ei pyritä yleistettävyyteen, vaan tutkittavan tapauksen tarkasteluun. Tapaustutkimuksessa tutkija ja tutkittava kohde ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Anttila 2006, 286-289.)

Tapaustutkimusta käytetään erityisesti Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilotin ja Telaketjun tarkasteluun, ja siinä suuressa osassa on oma työskentelyni hankkeessa ja sen aikana keräämäni tieto. Tapaustutkimuksen avulla haetaan tietoa työpajojen suunnittelun ja tuotettavan visuaalisen materiaalin tueksi.

4.2 Muotoilun työkalupakki

Muotoilussa käytetään yleisesti erilaisia toiminnallisia työkaluja, joiden avulla käsiteltäviä asioita lähestytään. Työkalupakkia on kasattu erityisesti palvelumuotoiluun, mutta samoja toimintoja voi käyttää myös laajemmin muotoilun piirissä. Tutkimuksellisesti muotoilun työkaluja voi käyttää samoin kuin muotoilun kohteena olevaa tuotetta, palvelua tai konseptia tutkittaessa.

Ideageneraatio ja yhdessä luominen

Palvelumuotoilussa käytetään usein ideointitekniikoita, kun ryhmiä innostetaan ideoimaan yhdessä. Ideointitekniikoita on erilaisia ja niistä valitaan tilanteeseen sopivimmat. Yleisesti eri ideointitekniikoissa käytetään post-it -lappuja, joille kirjoitetaan avainsanoja tai lauseita tehtävänannon mukaisesti. Ideageneraatioissa kannustetaan osallistujia ideoimaan vapaasti annetuista aiheista. (Stickdorn & Schneider 2013, 180.)

Yhdessä luomisen tekniikassa on kyse monien eri sidosryhmien yhteisestä ideointisessiosta, jossa eri toimijat ideoivat rakenteita yhdessä. Yhdessä luominen antaa osallistujille tunteen yhteisestä omistajuudesta tuotettuihin tuloksiin, mikä vahvistaa heidän sitoutumistaan kehitteillä olevaan asiaan. Yhdessä luomisen haasteina ovat esimerkiksi osallistujien pelko tuoda mielipiteitään julki, tai heidän kokemattomuutensa tällaisessa ryhmätyöskentelyssä. Tähän voidaan vaikuttaa työpajatilanteessa esimerkiksi kysymyksenasettelulla ja ohjauksella. (Stickdorn & Schneider 2013, 198-199.) Muotoilun työkaluja käytetään usein yhdistellen, ja näitä kahta yhdistettiin työpajojen toiminnallisissa osuudessa.

Työpajoissa haluttiin aikaansaada eri toimijoiden välille tietoisuus muista toimijoista ja heidän näkökulmistaan poistotekstiilin arvoketjussa. Toisaalta toimijoiden välille haluttiin luoda luottamuksellinen ja avoin tila, jossa kaikki toimijat olivat tasaveroisia yhteistä uutta asiaa suunnitella ja arvioida. Ideoinnin tarkoituksena oli tuottaa koordinaattoreille tietoa toimijoiden käytettävissä olevista resursseista ja heidän sitoutumisinnostaan.

Persoonat

Persoonat on muotoilussa käytettävä työkalu, jolla määritellään fiktionaaliset profiilit, jotka esittävät tiettyä samanlaiset intressit jakavaa ryhmää (Stickdorn & Schneider 2013, 178). Samanlainen tutkimusmenetelmä on tieteellisen tutkimuksen puolella tyyppianalyysi tai luonnehdinta-analyysi, jossa ryhmitetään ilmiötä erilaisiin kategorioihin, joista voidaan löytää esimerkkejä ideaalityypeiksi (Anttila 2006, 294).

Persoonat menetelmää on käytetty roolien määrittelyyn kohdassa 5.4. Rooleja on määritetty Tekstiili 2.0 :n aikana muodostuneista eri toimijoiden tapaamisista ja tulevaisuuskenaarion mielikuvista, ja verrattu niitä työpajoissa käytyihin keskusteluihin. Roolien määrittely koettiin tärkeäksi, jotta mukaan osattaisiin kutsua kaikki hankkeen kannalta oleelliset tahot.

Visuaalinen esittäminen

Asioiden esittäminen visuaalisessa muodossa on yksi muotoilijan perustehtävistä. Visuaalinen esittäminen on kolmesta syystä tärkeää. Silloin kun se edeltää itse palveluprosessia, se kontrolloi asiakkaan odotuksia ja voi lisätä luottamusta prosessin aikana. Toiseksi visualisointi tuo mieleen positiivisen kokemuksen palvelusta ja voi tehdä palvelusta ensikertalaiselle lähestyttävämmän. Viimeiseksi visualisointi toimii ankkurina, joka kytkee käyttäjän positiiviseen kokemukseen ja saa hänet palaamaan palvelun äärelle uudelleen. (Stickdorn & Schneider 2013, 68-79.)

Visuaalisen aineiston, kuten kuvien, kuvioiden ja infograafien tuottaminen työpajojen suunnitteluun ja informaation tueksi ovat hankkeen esittämisen ja rooleihin sitouttamisen kannalta tärkeässä asemassa. Telaketjun toimijat tulevat hyvin eri toimintakentistä ja erilaisista taustoista. Tätä varten viestinnän kielen täytyy olla yksinkertaistavaa ja ymmärrystä tukevaa. Kuvat tukevat kokonaisuuden hahmottamista. Telaketjun esittelyä varten valmistin visuaalista materiaalia, joista tarkemmin luvussa 6. Tämän tutkimuksen vahvuutena on toiminnoissa mukana oleminen ja mahdollisuus testata tuotettuja kuvia käytännössä.

Roolien rakentuminen

Telaketju on verkosto, joka kokoaa yhteen kaikki poistotekstiilin ketjun toimijat. Verkoston rakentuminen alkaa siitä, että yksi tai useampi toimija huomaa verkoston tarpeellisuuden. Toimijoiden on luotettava siihen, että verkosto toimintatapana saavuttaa tavoitteita, joita ei saavutettaisi ilman verkoston tukea. Verkoston toiminnalle on luotava suotuisat olosuhteet, jotka tukevat verkostoitumisen prosessia. Tämä saavutetaan oppimisen, neuvottelun ja dialogin kautta. Oppiminen on sitä tehokkaampaa, mitä sitoutuneempia toimijat ovat ja mitä parempi luottamus heillä on verkoston toimintaan. (Nykänen 2015, 138-140.)

Tarve Telaketjun kaltaiselle verkostolle syntyi Tekstiili 2.0 :n toimijoiden keskuudesta. Telaketjua koordinoivat aluksi Turun AMK ja LSJH. Suunnittelun edetessä VTT otti vetovastuun teknologiahankkeiden osalta. Telaketjun koordinaattoreiden ensimmäiseksi tehtäväksi nousi etsiä ja kutsua mukaan erilaisia yrityksiä ja organisaatioita, joita poistotekstiilin elinkaaren varrella saatettaisiin tarvita. Suomen opinnäytetyössään (Suominen 2016, 52) tekemissä haastatteluissa nousi esiin pelko, että Suomeen ei mahdu useita poistotekstiilin jatkojalostusketjuja, vaan voimavarat tulisi yhdistää. Tämä otettiin Telaketjussakin vahvaksi johtoajatukseksi.

Telaketjusta lähetettiin sähköpostitse kyselyitä muun muassa jätelaitoksille, ja sen sisällöistä keskusteltiin keskeisten toimijoiden kanssa. Koordinaattorit kävivät puhelinneuvotteluita ja keskustelivat tapahtumissa kasvokkain toimijoiden kanssa. Yksittäisten toimijoiden sitouttaminen ja informointi oli hidasta ja vei paljon aikaa, eikä kahdenvälisissä keskusteluissa päästy näkemään kokonaiskuvaa. Jotta Telaketjun verkostoituminen saataisiin käyntiin, työpajan järjestäminen nähtiin parhaana tapana informoida toimijoita ja saada heidät sitoutumaan Telaketjun tavoitteisiin.

Työpajatyöskentely valittiin menetelmäksi, sillä se oli nopein tapa saavuttaa suuri määrä toimijoita kerralla ja kuitenkin tavata heidät henkilökohtaisesti. Lisäksi kutsu työpajaan oli lähestyttävämpi ja konkreettisempi kuin kutsu mukaan johonkin muutenkin vaikeasti määritettävään Telaketjuun. Työpajatyöskentely koettiin parhaana menetelmänä myös sen vuoksi, että työpajan osallistujille haluttiin luoda tietoisuus muista toimijoista, ja näyttää konkreettisena verkoston mahdollisuudet. Työpajassa haluttiin tuoda kaikkien poistotekstiiliketjun toimijoiden asiantuntemus samaan tilaan, jolloin väärinkäsityksiä ja ennako-odotuksia pystyttiin käsittelemään jo verkoston alusta lähtien. Työpajatyöskentelyn heikkoutena saattaa olla osallistujien epätasainen osallistuminen keskusteluun ja se, että osa keskustelun tuomasta informaatiosta jää kirjaamatta ylös. Tämän vuoksi jokaisessa

pienryhmässä oli Tekstiili 2.0 -pilotissa työskentelevä kirjuri, joka tarvittaessa kannusti ja auttoi työpajaa eteenpäin.

Työpajoille suunniteltiin ensin kaksi vaihtoehtoista päivämäärää, mutta osallistujamäärän vuoksi molempina sovittuina päivinä päätettiin järjestää samanlainen työpaja. Työpajoihin kutsuttiin toimijoita kaikilta roolikentiltä. Sen lisäksi kutsua pyydettiin jakamaan eteenpäin ja toimijoita rohkaistiin ilmiantamaan organisaatioita, jotka voisivat toimia Telaketjussa.

Ennen työpajoja piti tuottaa materiaalia Telaketjun esittelemiseen. Tehtävänä oli tämän materiaalin valmistaminen ja työpajojen sisällön suunnittelu. Ensimmäiset työpajat tähtäsivät Telaketjusta viestimiseen, yritysten mukaan kutsumiseen ja roolien kartoitukseen. Niiden suunnittelu ja toteutus tapahtuivat yhteistyössä koordinaattoreiden kanssa. Vastuullani oli tulosten analysointi ja roolikartan visuaalistaminen työpajojen jälkeen. Nimitän niitä roolitus-työpajoiksi. Toisessa työpajassa pari kuukautta myöhemmin kartoitettiin jo konkreettisesti, mitä tarpeita yrityksillä oli ja mihin hankkeisiin he päättivät ryhtyä, jotta Telaketju lähtisi käyntiin. Tätä työpajaa kutsun yksinkertaisesti hanketyöpajaksi. Tehtäväni oli avustaa hanketyöpajan valmisteluissa ja vetää yhtä pienryhmää itse työpajassa. Esittelen tässä luvussa molemmat työpajat yksityiskohtaisesti.

Kuva 4. Työpaja työn touhussa

5.1 Roolitus-työpajat

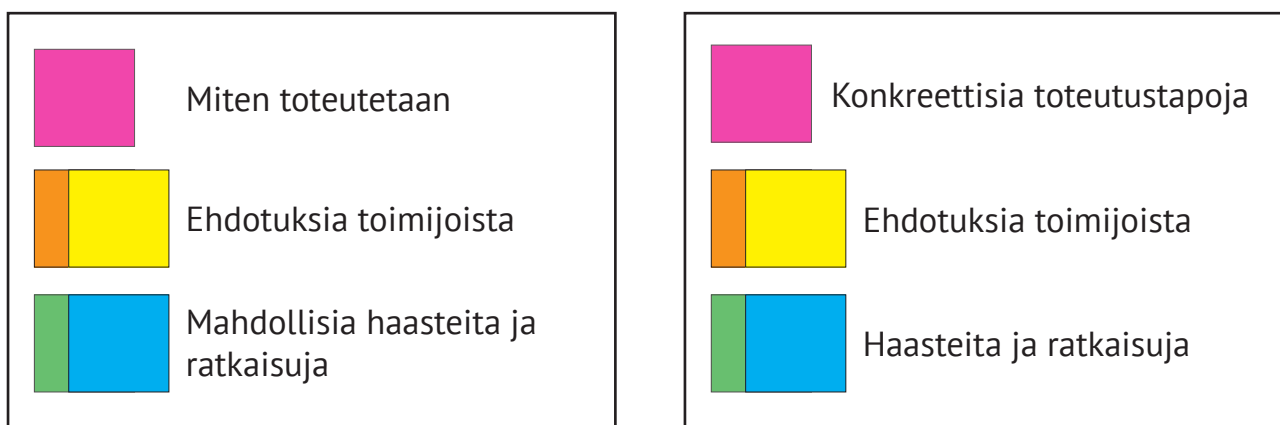
Elokuun lopussa järjestettiin siis kaksi samanlaista Telaketjun roolitus-työpajaa, 26. ja 31.8.2016. Työpajojen tavoitteena oli löytää toimintoja, toimijoita, haasteita ja ratkaisuja Telaketju-kokonaisuuteen. Työpajoihin kutsuttiin yrityksiä ja organisaatioita koko hahmotellulta poistotekstiiliketjun alueelta. Heidän tuli yhdessä ja yhdenvertaisina miettiä Telaketjun kehittämiseen tähtääviä asioita. Avoimen luottamuksellisen ilmapiirin ja yhdenvertaisuuden luominen oli yksi työpajan tavoitteista, sillä nähtiin, että Telaketjun onnistumisen vuoksi kaikkien osapuolien on kehitettävä sitä yhdessä.

Roolitus-työpajoihin lähetettiin noin 200 kutsua ja osallistuneita oli yhteensä 37. Kiinnostuneita olisi ollut enemmänkin, mutta monille ei sopinut kummankaan työpajan ajankohta. Kutsu ja sen liitteenä lähtenyt Telaketjun taustaselvitys ovat liitteenä (liite 1).

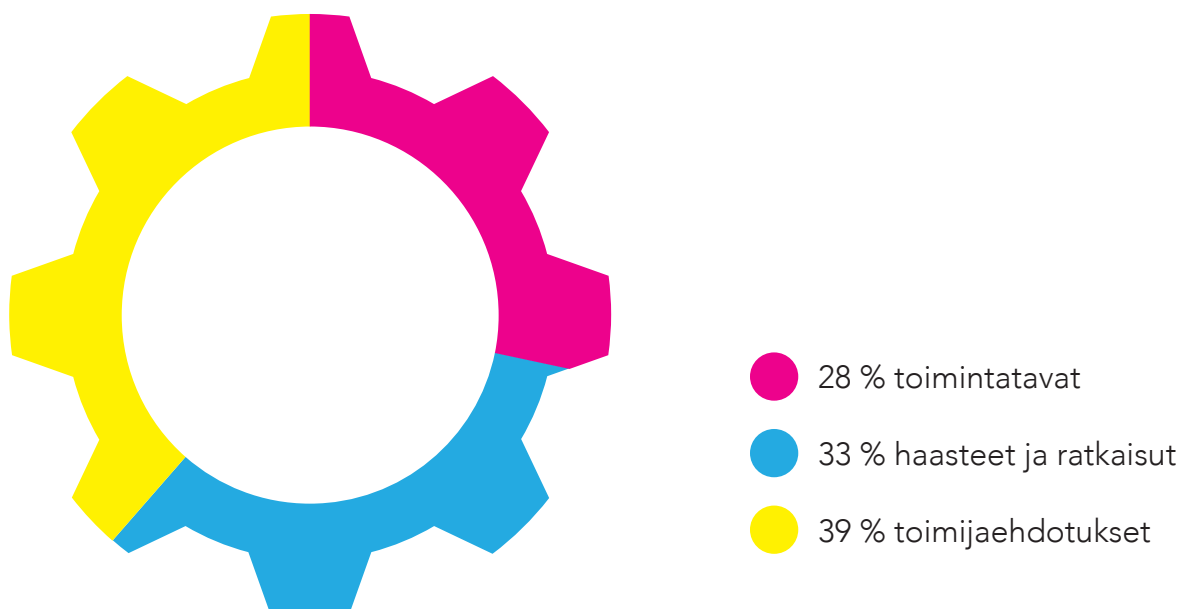
Yhden työpajan kesto oli kolme tuntia, minkä jälkeen oli aikaa verkostoitumiselle. Työpajan runko on liitteenä (liite 2). Työpajan aluksi käytettiin runsaasti aikaa Telaketjun esittelemiseen ja erilaisten tekstiilikierrätyksen näkökulmien esiintuomiseen. Telaketjun kokonaiskuvan hahmottamiseen käytettiin suunnittelemaani Tulevaisuusskenaariota (s.21), jonka esittelen yksityiskohtaisesti kohdassa 6.2. Työpajan toiminnallinen osuus tehtiin pienryhmissä. Se sisälsi Telaketjun kehittämistä kolmen näkökulman kautta siten, että eri värisille post-it-lapuille kirjoitettiin ehdotuksia toimijoista, toiminnoista ja mahdollisia haasteita ja ratkaisuja.

Pienryhmien tulokset käytiin ryhmä kerrallaan läpi ja koottiin yhteiselle isolle Tulevaisuuskenaario-pohjalle. Toiminnallisella osuudella haluttiin saada osallistujat kehittämään Telaketjua yhdessä, jolloin heille syntyi tiukempi side saavutettuihin tuloksiin ja heidän oli helpompi nähdä oma roolinsa Telaketjussa. Lopuksi jokaista työpajaan osallistunutta pyydettiin täyttämään Roolikortti (s. 15) ja jättämään se järjestäjille. Roolikortin esittelen kohdassa 5.2.

Toiminnallisen osuuden kysymyksenasettelua pohdittiin runsaasti etukäteen. Lähtökohdaksi otettiin SWOT-analyysin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Työpajan ajankäytön optimoimiseksi näistä neljästä karsittiin ja yhdisteltiin yksi kohta, haasteet ja ratkaisut. Työpajan yhtenä tavoitteena oli saada kattava lista toimijoista, joten heidän etsimisensä valittiin yhdeksi kohdaksi. Kolmanneksi haluttiin konkreettisia ehdotuksia toteutustavoista. Ensimmäisen ja toisen roolitustyöpajan toiminnallisten osuuksien tehtävänannot poikkesivat hieman toisistaan (kuva 5). Ensimmäisen työpajan jälkeen pelkäsin, että tehtävänannoissa ei ole tarpeeksi painotettu konkreettisten toimien tarvetta. Niinpä tehtävänannon sanamuotoja muokattiin toiseen työpajaan konkretialähtoisemmiksi. Tulosten tarkastelussa huomasin kuitenkin, että molemmat tehtävänannot antoivat suunnilleen saman verran käytännön toimiin liittyviä vastauksia. Kysymysten edessä olevat värit kuvaavat post-it -lappujen värejä, jolle tulokset pyydettiin kirjaamaan.

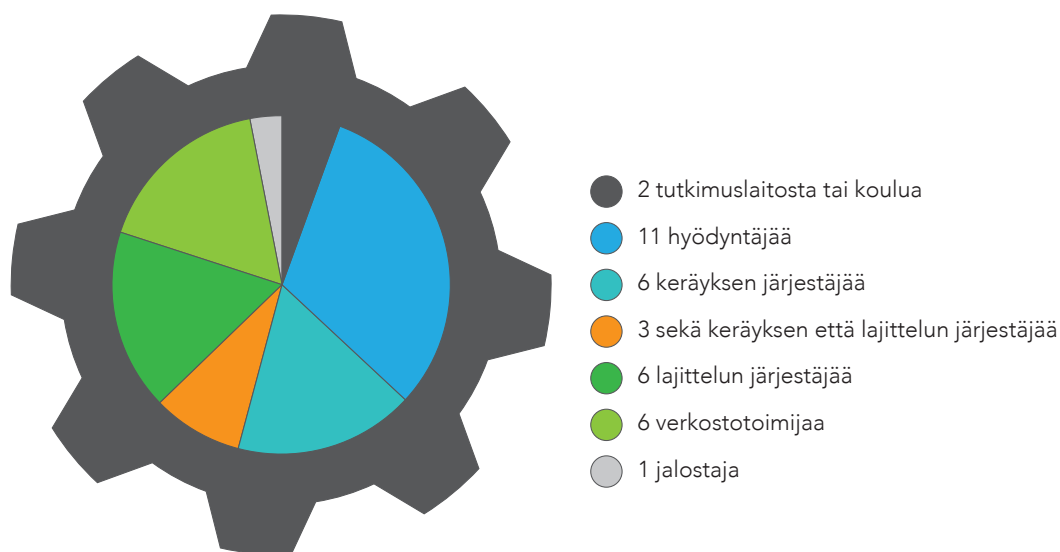
Kuva 5. Ensimmäisen ja toisen työpajan kysymykset

Kaavio 1. Vastausmäärät toiminnallisessa työpajassa

Kaaviossa 1. on esitetty, kuinka paljon vastauksia tuli mihinkin kysymykseen. Kaavion värit mukailevat tehtävänannon värejä. Eniten ehdotuksia tuli molemmissa työpajoissa toimijoista. Osa ehdotuksista oli teollisuudenaloja, osa olemassa olevia yrityksiä tai organisaatioita. Näiden ehdotusten pohjalta kontaktoitiin vielä lisää yrityksiä, jolle lähetettiin tietoa Telaketjusta. Toiseksi eniten tuotiin esiin haasteita ja ratkaisuja. Näistä suurin osa oli tosiaan haasteita, mutta ratkaisuista keskusteltiin tehtävän purun yhteydessä. Kiitettävää paljon tuli myös konkreettisia toteutusehdotuksia, vaikka alun perin pelättiin, ettei niitä saataisi juuri lainkaan.

Työpajojen jälkeen kirjoitin puhtaaksi toiminnallisen osuuden tulokset ja pienryhmissä olleiden kirjurien muistiinpanot. Analysoin tuloksia ja tein kaavioita, joissa tarkasteltiin mitä rooleja osallistujat nähdäkseen edustivat, miten he ilmoittivat olevansa mukana Telaketju-verkostossa ja kuinka paljon ehdotuksia tuli eri toimintoihin.

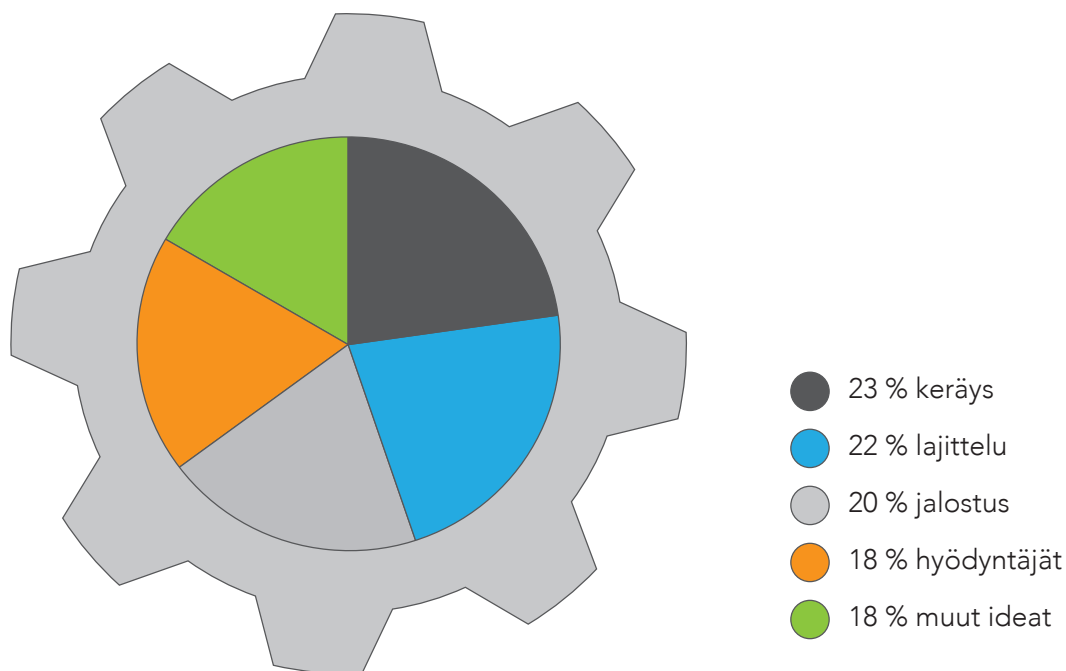

Kaavio 2. Työpajoihin osallistujat rooleittain

Kaaviossa 2. ovat työpajojen osallistujat roolikentittain. Toimijoiden roolit on määritelty sen perusteella, mitä he kirjoittivat Roolikorttiin. Vaikka Roolikortissa ei olisi suoraan sanottu mitä roolia toimija edustaa, olen määrittänyt roolin kortissa ilmoitettujen toimintojen perusteella. Numerot tarkoittavat kuinka monta eri tämän roolin toimijaa työpajaan osallistui, jakeen väri on ilmoitettu suluissa.

Jalostajien vähäinen edustus työpajassa voidaan selittää kahdella tavalla. Ensinnäkin Suomessa on varsin vähän kierrätystekstiilin jatkojalostajia, sillä suurin osa tuotannosta on siirretty ulkomaille. Tekstiili 2.0 yhteistyökumppani tekstiilijalostaja Dafecor oy ei päässyt kumpaankaan roolitustyöpajaan kiireiden vuoksi, mutta he ilmoittivat olevansa muuten kiinnostuneita Telaketjusta. Muina jalostajina pidetään kehräämöitä, joilla on kapasiteettia karstata tekstiilikuitua ja kehrätä siitä uutta lankaa. Jalostajiin lasketaan myös rouhimiseen tai repimiseen erikoistuneita koneita käyttäviä yrityksiä, jotka esimerkiksi jauhavat pahvia tai paperia teollisuuden käyttöön. Toinen syy, miksi jalostajia ei työpajaan saatu, selittyy sillä, että monet tällaiset yritykset ovat Suomessa varsin pieniä, eikä heillä ole resursseja irrottautua päiväksi pois tuotannon ääreltä.

Roolikarttaan ensimmäisten työpajojen osallistujista päätyi 25 organisaatiota ja niissä saatujen ehdotusten kautta mukaan saatiin vielä muutama lisää.

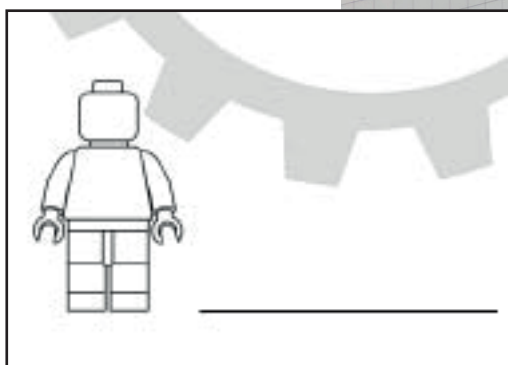
Kaavio 3. Työpajoissa saadut vastaukset teemoittain

Viimeisessä kaaviossa 3. vastaukset jaettiin teemoittain Tulevaisuusskenaarion toimintojen mukaan. Vastauksia saatiin melko tasaisesti kaikkiin teemoihin, mutta toisaalta niin oli tehtävänannossa myös pyydetty. Skenaarion muille kuin tässä mainituille teemoille yhteensä tulleet ehdotukset laskettiin saman kategorian alle.

Tärkein työpajoissa saavutettu tulos oli Telaketjusta tiedottaminen ja täytetyt Roolikortit. Työpajoissa toimijoille syntyi käsitys siitä, että poistotekstiilin kierrätyksen järjestäminen voisi olla mahdollista, kun toimijat kerääntyvät yhteen. Yhteisen kipinän syyttyä toimijoita saatiin jo sitoutettua mukaan Telaketjun jatkon suunnitteluun.

Työpajan tuloksista lähetettiin kaikille osallistujille sähköpostitse kirje (liite 3), joka sisälsi jo kutsun seuraavaan hanketyöpajaan. Työpajan tuloksista, Telaketjun etenemisestä ja hanketyöpajasta tehtiin myös kirje niille, jotka eivät päässeet roolitustyöpajoihin, mutta olivat ilmaisseet halukkuutensa olla mukana Telaketjussa (liite 4). Kirje lähetettiin myös niille toimijoille, jotka olivat nousseet esiin työpajassa ja sitä sai lähettää edelleen tahoille, jotka halusivat olla vaikuttamassa Telaketjussa tulevaisuudessa. Tämän kirjeen liitteenä oli myös roolikortti, joka kiinnostuneita pyydettiin täyttämään ja lähettämään. Sähköpostitse täytettyjä roolikortteja on tullut opinnäytetyön valmistumiseen mennessä 14 ja osa näistä on mukana Telaketjun Roolikartassa, eli he ovat jollain lailla sitoutuneet toimintaan.

Työpajassa käydyn keskustelun pohjalta koordinaattorit ryhtyivät suunnittelemaan Telaketjun seuraavia askeleita. Työpajan tulosten analysoinnin jälkeen hahmoteltiin kaksi kokonaisuutta, joita lähdettiin välittömästi edistämään. Toinen oli Ympäristöministeriön hankehaku Yhdyskuntajätteen kierrätyksen kokeiluista ja toinen oli seuraava työpaja, jonka aiheeksi päätettiin hankekokonaisuudet ja rahoitus. Roolikortissa mukana olonsa vahvistaneisiin tahoihin oltiin yhteydessä erikseen. Heidän kanssaan sovittiin tapaamisia, joissa kartoitettiin mukana olon tapoja ja laajuutta.

Kuva 6.

Työpajoissa käytetty nimilappu

Kuva 7. Pienryhmätyöskentelyn purkua Työpajassa.

Roolikortissa pyydetään täyttämään organisaation ja yhteyshenkilön yhteystiedot, ja mahdollinen oma tai organisaation rooli toiminnassa. Verkosto rakentuu toimijoista, eikä Telaketjuakaan ole olemassa ilman niitä. Verkoston rakentamisen keskiössä on toimijoiden kartoitus (Rautvuori & Jyrämä 2015, 121). Telaketjun kohdalla päätimme puhua rooleista, sillä se selkeyttäisi sekä toimijoiden kykyä hahmottaa oma roolinsa, että auttaisi koordinaattoreita huomaamaan, mikä osa verkostosta kaipaa lisää toimijoita. Työpajoissa olin antanut rooleista jo muutamia esimerkkejä, ja roolikortin tehtävänannossa vielä erittelin mitä nämä roolit voisivat olla.

Roolin lisäksi pyydetään miettimään mahdollisia toimintoja. Toiminnoilla tarkoitetaan niitä tekoja, joita toimija voi tehdä Telaketjussa. Toimintoja kysymällä haluttiin välttää toimijan lokeroituminen vain yhteen rooliin ja saada mahdollisimman paljon tietoa siitä, mihin mukana olijat pystyvät ja mitä he haluavat tehdä.

Seuraavaksi Roolikortissa kysytään resursseja, joilla toimija voi osallistua Telaketjuun. Toiminnot vaativat resursseja ja ilman resursseja Telaketju ei voi toimia. Roolikorttia esitellessäni mainitsin, että taloudellisten resurssien lisäksi tärkeitä olivat myös henkilöresurssit, tekniikka, asiakkaat ja brändi, infrastruktuuri, tavarantoimittajat, kumppanit ja verkostot. Myös tietämys ja kokemus ovat tärkeitä resursseja, ja toimijoita pyydettiin ilmiantamaan itsestään myös nämä voimavarat. (Hänninen & Jyrämä 2015, 158.)

Lopuksi Roolikortissa kysytään, miten toimija haluaa olla jatkossa mukana ja tähdennetään, että sen täyttäminen ei sido organisaatiota vielä mihinkään. Suurin osa Roolikortin täyttäjistä ilmoitti olevansa mukana Telaketjussa. Työpajojen jälkeen Roolikortteja on saatu sähköpostitse ja opinnäytetyön valmistuessa täytettyjä Roolikortteja on 58.

5.3 Hanketyöpaja

Telaketjun hanketyöpaja järjestettiin 21.10.2016, ja sinne kutsuttiin sekä roolitustyöpajan osallistujat, että muita organisaatioita, joiden mukanaolo katsottiin tarpeelliseksi ja Telaketjun kannalta hyödylliseksi. Kaikkia verkostossa olijoita pyydettiin myös jakamaan kutsua eteenpäin omissa verkostoissaan.

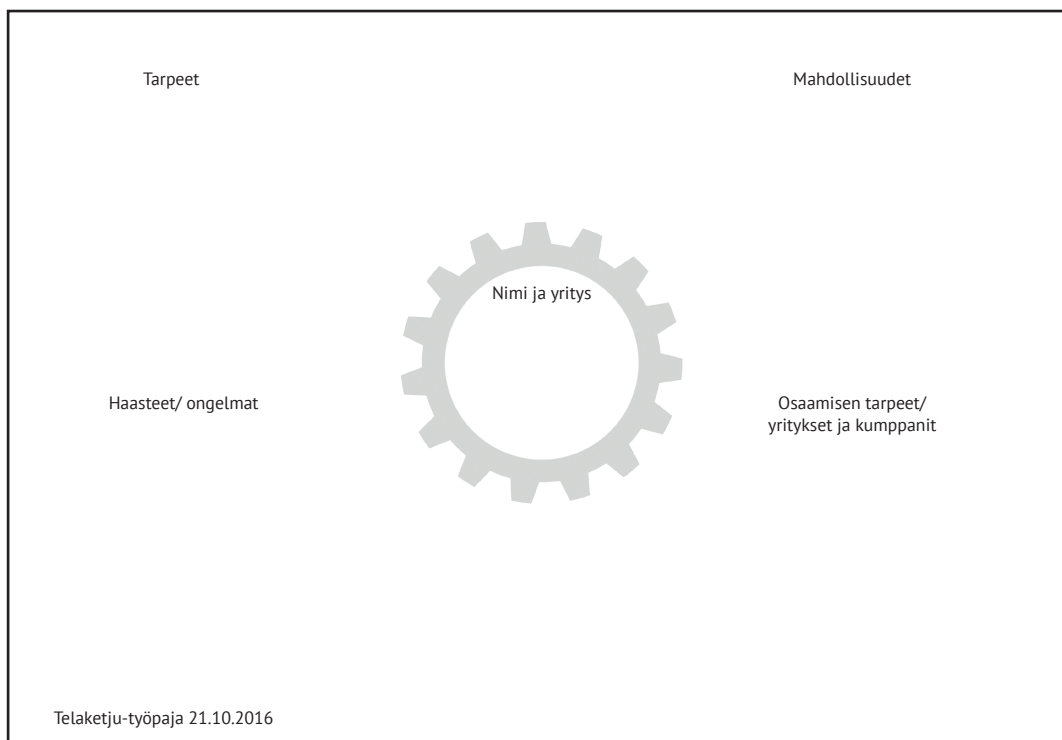
Hanketyöpaja järjestettiin VTT:n tiloissa Espoon Otaniemessä. Sen tavoitteena oli määrittää yritysten ja organisaatioiden tarpeita ja mahdollisuuksia toimia Telaketjussa sekä sopia konkreettisista keinoista, joihin työpajan jälkeen ryhdyttäisiin. Työpajaa edeltävänä päivänä Ympäristöministeriön hankehausta tuli päätös, että suunnitteilla oleva kokeiluhanke oli päässyt jatkoon ja eteni hankeneuvotteluun. Tämä antoi työpajan osallistujille lisää intoa tulevaisuuden suunnitteluun.

Osallistujia oli 37, ja heidät jaettiin kolmeen ryhmään, joista yhdessä oli jalostajia ja hyödyntäjiä ja se keskittyi selkeästi yritys Hankkeiden ja Tekes-rahoituksen suunnitteluun. Kahdessa muussa ryhmässä oli keräyksen ja lajittelun edustajia, ja ne keskittyivät omasta näkökulmastaan tärkeimpien hankkeiden kehittämiseen. Kaikilla ryhmillä oli vetäjä, joka ohjasi työpajan etenemistä, ja itse toimin yhden ryhmän vetäjänä. Jokaista osallistujaa pyydettiin täyttämään nelikenttä (kuva 9), joka toimi keskustelun tukena. Kohdassa *Tarpeet* pyydettiin miettimään, miksi haluaa olla mukana Telaketjussa. *Mahdollisuuksissa* eriteltiin vielä, mitä voi toimijana tarjota Telaketjuun. *Haasteissa ja ongelmassa* näkökulma pyydettiin pitämään nimenomaan oman organisaation ja tulevaisuuden osallistumisen piirissä eikä erittelemään kaikkia poistotekstiiliketjun ongelmia. *Osaamisen tarpeissa* kartoitettiin yrityksiä, kumppaneita ja osaamista, joita toimija tarvitsee ollakseen mukana ja saadakseen tarpeensa toteutettua.

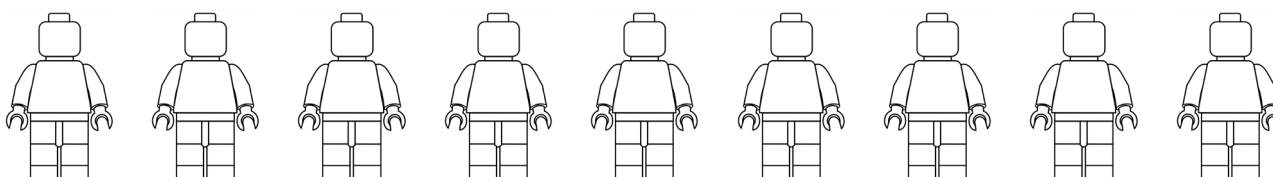
Jokainen toimija täytti nelikentän ensin itsenäisesti, jonka jälkeen kohdat käytiin ryhmissä läpi. Esiin nousseet asiat teemoiteltiin post-it -lapuilla kokonaisuudeksi ja mietittiin, minkälaisiin toimenpiteisiin mahdollisuuksien hyödyntämiseksi tai ongelmien ratkaisemiseksi tulee ryhtyä. Pienryhmissä etsittiin vielä osallistujien joukosta tekijät toimenpiteille ja eriytettiin erilaisia hankkeita, jotka edistävät Telaketjun toimintaa. Lopuksi ryhmät esittelivät työpajansa tulokset muille ryhmille ja osallistujilla oli vielä mahdollisuus päästä muiden hankekokonaisuuksiin mukaan.

Työpajan tuloksena syntyi kaikkien yhteisiä tarpeita koskevia huomioita ja siellä käynnistettiin erilaisia työryhmiä. Hyödyntäjäryitykset sopivat yhteisen Tekes-rahoitusaihion, jota he lähtivät VTT:n johdolla hiomaan. Työttömiä työllistävät yhdistykset lähtivät yhdessä hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa suunnittelemaan lajittelijakoulutusta. Tähän oli hahmoteltu rahoitusta jo haetusta Ympäristöministeriön hankehausta.

Kaikki osallistujat pitivät tärkeänä, että poistotekstiilimassa saadaan kontrolliin eikä se valu ulkomaille. Osallistujat toivoivat myös selvityksiä jalostuslaitoksen rakentamisesta Suomeen. Koordinaattorit lupasivat lähteä tekemään yhteistä termien määrittelyä, kuluttajaviestinnän yhtenäistämistä ja tukea eri työryhmien työskentelyä. Rahoituksen kartoitus ja yhteisen vision rakentaminen jatkuvat edelleen. Se, miten työryhmät toimivat ja hankekokonaisuudet rakentuvat tästä eteenpäin, rajautuu tämän opinnäytetyön ulkopuolelle. Hanketyöpaja yllätti onnistuneisuudellaan myös järjestäjät. Sitoutuneita organisaatioita saatiin jo monia ja konkreettisia toimia lähdettiin edistämään usealla aihealueella.

Kuva 9. Hanketyöpajan nelikenttä

5.4 Roolit Telaketjussa

Telaketju on monen toimijan kokonaisuus ja tässä luvussa esittelen siihen määritellyt roolit. Telaketjuun haluttiin mukaan toimijoita kaikilta poistotekstiiliketjun alueilta jo heti alusta alkaen. Roolien määrittely perustuu Tekstiili 2.0 -pilotissa saatuihin kokemuksiin ja niiden luomisessa on käytetty työpajoissa saatuja huomioita. Työpajojen pohjalta eriytin myös roolit "Viestijät & verkostoijat" ja "Vaikuttajat". Roolien määrittely on tärkeää, jotta että huomataan ajoissa, jos jonkin roolin toimijoita ei ole riittävästi mukana. Roolien määrittelyä on käytetty Roolikartan suunnittelun pohjalta.

Kuluttajat

Tekstiili 2.0 -pilotissa poistotekstiiliä kerättiin nimenomaan kuluttajilta eli yksityistalouksilta maksutta vuoden 2016 ajan. Pilotissa tehtiin kuluttajakysely, jossa kartoitettiin kuluttajan toiveita niin keräyspisteiden sijainnista kuin maksupolitiikastakin. Kyselystä selviää, että kuluttaja ei ole valmis maksamaan poistotekstiilin erilliskeräyksestä ja hän haluaa, että keräyspiste sijaitsee lähellä kotia tai tavanomaisten kulkureittien varrella, kuten kauppakeskuksessa tai muun tekstiilikeräyspisteen vieressä. Tekstiili 2.0:n kuluttajakyselyistä on vuonna 2016 valmisteilla myös Jenny Kärhän opinnäytetyö Turun ammattikorkeakoulusta.

Kuluttajalla on tärkeä rooli myös poistotekstiiliketjun loppupäässä, kun tutkitaan onko hän valmis ostamaan poistotekstiilistä valmistettuja tuotteita. Kuluttajaa kiinnostaa nykyään entistä enemmän käyttämiensä tuotteiden ja palveluiden taustalla oleva arvomaailma. Tästä kertoo muun muassa uusien kotimaisten ja ekologisten konseptimymälöiden ja verkkokauppojen, kuten PUF Design Marketin ja Weecosin suosio ja elinvoimaisuus.

Kerääjät

Tekstiili 2.0:ssa poistotekstiilin keräys tapahtui LSJH:n jätekeskuksissa ja lajitteluasemilla, erilliskeräyksenä Siira -kiertävä jäteasema -auton pysähdyspisteissä ja hankkeen järjestämissä keräystapahtumissa, kuten Tekstiilitalkoissa. Yleisesti jätekeräyksestä vastaavat kunnan jätehuoltoyhtiöt sekä yksityiset jätehuoltoyhtiöt yhdessä (LSJH Oy 2016b). Telaketjussa poistotekstiilin keräys voisi olla kunnallisen jätehuollon piirissä, jolloin siihen sovelletaan jätelakia, eikä muilla tahoilla olisi lain mukaan edes lupaa kerätä sitä (Jätelaki 29§). Telaketjussa kerääjän vastuulla olisi poistotekstiilikeräyksestä neuvonta, keräyspisteiden huolto, keräysastioiden tyhjennys ja kuljetus lajitteluun. Toistaiseksi kaikki Suomen kunnalliset jätehuoltoyhtiöt ovat ilmaisseet kiinnostuksensa olla mukana, kun poistotekstiilin erilliskeräys alkaa.

Lajittelijat

Lajittelu toteutettiin Tekstiili 2.0-pilotissa manuaalisesti paikallisten työttömien yhdistysten voimin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työttömät työllistyvät erilaisin tukityöllistämistoimin yhdistykseen töihin ja tekevät keskimäärin neljä tuntia töitä neljänä päivänä viikossa (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 26.9.2016).

Telaketjussa esilajittelu on tarkoitus tehdä manuaalisesti ja edelleen yhteistyössä työttömien järjestöjen kanssa. Selvityksissä on huomattu, että mikään kone ei pysty tunnistamaan laatua, vaan siihen tarvitaan ihminen (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 26.9.2016). Vintage-tekstiilien ja myyntikelpoisten tekstiilien erottaminen poistotekstiilin massasta on olennainen osa Telaketjun tulonmuodostusta. Jätteen etusijajärjestyksen mukaisesti (kuva 1, s. 5) massasta myös halutaan erottaa tekstiilit, joita alkuperäistarkoituksessa käytettävien lisäksi ovat myös materiaalina uudelleenkäytettävät tekstiilit. Lisäksi työttömien järjestöt voivat osallistua esiprosessointiin poistamalla tekstiilimateriaalista käsin napit, vetoketjut ja muut kovat osat, sekä poistamalla saumat, resorit ja muut kierrätystä haittaavat osat.

Inhimillisessä työssä on kuitenkin aina suuri virhemarginaali, ja vaikka lajittelijat tarkistaisivat materiaalin kuitupuhtauden tuotelapusta, niin materiaali ei välttämättä ole 100% sitä mitä väitetään. Tätä varten manuaalisen lajittelun lisäksi tarvitaan materiaalitunnistuksessa robotiikkaa (henkilökohtainen tiedonanto, työpaja 26.9.2016). Lajittelun kehittämiseen tarvitaan siis myös robotiikan ja teollisuuslaitosten infrastruktuuria tuntevia yrityksiä.

Jalostajat

Jalostuslaitoksissa hyödyntäjien tarpeisiin lajiteltua tekstiiliä jalostetaan erilaisiksi materiaaleiksi. Mekaanisen uudelleenkäytön laitoksissa tekstiili revitään ja karstataan aina vain pienemmiksi jakeiksi, kunnes sitä voidaan tehdä kuitulevyä, josta voidaan edelleen esimerkiksi kehrätä lankaa. Kemiallisen jalostuksen laitoksissa puuvillamassasta tehdään täysin uutta kuitua, joka on periaatteessa loputtomiin uudelleenkäytettävissä. Lisäksi materiaalia voidaan arvon nostamiseksi valkaista ja värjätä uudelleen. Jalostusasteen noustessa myös siitä saatava tuotto nousee.

Hyödyntäjät

Poistotekstiilistä valmistettujen tuotteiden hyödyntäjiä on teollisuudessa paljon. Työpajoissa ehdotuksia eri teollisuudenaloista tuli runsaasti. Potentiaalisina hyödyntäjinä nähtiin huonekaluteollisuus, matto- ja vaatevalmistus, laiva- ja autoteollisuus, akustiikkalevyteollisuus, eristevalmistajat ja valmistavat yritykset, betoni- ja muoviteollisuus, komposiittivalmistajat, erikoispapereiden ja pahvien valmistajat sekä etanolipolttoaineen valmistajat. Suurimpana Tekstiili 2.0-pilotin hyödyntäjänä olivat tekstiilipainotteiset pienyritykset, mutta heidän varaansa ei vielä voi laskea teollisen mittaluokan kierrätystä.

Koulutussuunnittelijat

Tekstiili 2.0:n aikana lajittelussa on huomattu, että lajittelu vaatii tarkkaa asiantuntemusta. Lajittelijan on tiedettävä kuiduista ja niiden ominaisuuksista, vaatevalmistajista ja merkeistä, eri aikakausien vaatteista ja tekstiileistä ja kyettävä tunnistamaan vaatevalmistuksen laatu. Lajittelijalta vaaditaan nopeutta, tarkkuutta ja tunnistuskykyä. Sen lisäksi lajittelijan tulee tietää poistotekstiilin eri käsittelyprosesseista. Lajittelijakoulutuksen kehittäminen muodostui yhdeksi Telaketjun ensimmäisistä toiminnoista. Lajittelijakoulutuksen lisäksi pyritään nostamaan tekstiilin yleistä arvostusta, jolloin myös vaatevalmistuksen ja muiden käsityöalojen arvostus nousisi.

Tutkimuksen tekijät

Jalostusprosessien kehittämiseen poistotekstiilistä teollisesti hyödynnettäväksi tuotteeksi vaaditaan paljon tutkimustajatuotimuskolaitokset ovat tässä avainasemassa. Tutkimuslaitosten ammattitaitoa tarvitaan myös monien Telaketjun ympärille rakentuvien verkostojen ja hankeaihioiden hallintaan ja tukemiseen. Tutkimuslaitokset voivat tehdä selvityksiä oppilastöinä, osana opetusta ja julkisen tutkimuslaitoksen hankerahoituksen turvin.

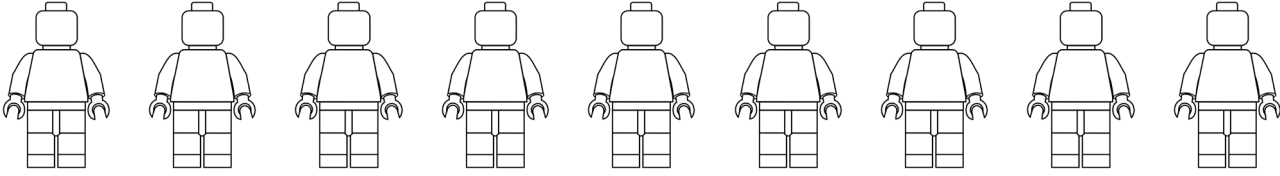
Viestijät & verkostojat

Telaketjussa on mukana runsaasti toimijoita, jotka eivät varsinaisesti kuulu mihinkään poistotekstiiliketjun toiminnoista, mutta joita ilman kokonaisuus on vajaa. Viestinnän merkitys on nykypäivän informaatiovirrassa valtaisa, ja kuluttajaviestinnän kehittäminen koettiin työpajoissa erittäin tärkeäksi Telaketjun onnistumisen kannalta. Osa Telaketjun toimijoista voi toimia viestinnän tekijöinä. Myös sisäinen viestintä on tärkeää, jotta kokonaisuus pysyy hallittuna.

Sisäisen viestinnän ja verkoston toimijoiden koordinointi nousee yhdeksi tärkeäksi tekijäksi, kun kyseessä on näin laajan kokonaisuus. Telaketjun kaltaista kokonaisuutta ei mikään organisaatio pysty toteuttamaan yksin, joten keskeiseksi tavoitteeksi otettiin alusta alkaen verkoston luominen. Osa toimijoista ovat mukana Telaketjussa tarjoamalla omat verkostonsa sen käyttöön. Verkostojohtamisesta vastaa aluksi LSJH.

Vaikuttajat

Työpajoissa todettiin, että poistotekstiilin osalta on tärkeää vaikuttaa myös hallinnollisin keinoin. Tarvitaan yhtenäistä laatukriteeristöä, koulutuspoliittista ohjausta, tulevaisuudessa mahdollisesti kansainvälistä sertifiointia ja muuta julkishallinnollista osaamista, mitä ketjun muilla toimijoilla ei välttämättä ole. Vaikuttajaa tarvitaan suunnittelemaan hallinnollisia ja taloudellisia ohjauskeinoja.

5.5 Palaute

Pyysin palautetta viideltä Telaketjun suunnitteluun aktiivisesti osallistuneilta henkilöiltä. Tein yksityiskohtaiset arviointiohjeet, joissa pyysin arvioimaan työpajoja yleisesti ja yksittäin opinnäytetyössäni valmistamia kuvia erillisten kysymysten avulla. Kysyin kasvotusten halukkuutta palautteen antamiseen ja lähetin arviointikysymykset myöhemmin sähköpostitse. Sain yhden palautteista suullisesti puhelimesta ja loput kirjallisena sähköpostitse.

Työpajoja pidettiin onnistuneina. Ne sekä informoivat, innostivat että sitoutuivat toimijoita. "Työpajat onnistuivat hyvin. Informoinnin lisäksi sitoutumista tuntui tapahtuvan jo Turun työpajoissa, ja hankevalmistelussa menttiin Espoossa jo pidemmälle kuin uskalsin etukäteen toivoa." sanoo eräs koordinaattoreista. Toisaalta Telaketjun työpajoihin olisi kaivattu enemmän osallistujia. "Turussa olisi pitänyt olla enemmän porukkaa. Espoossa taas keskittyä vain tekes hankkeisiin. Eli Turku työpajassa jo eteenpäin ja sopia seuraavia steppejä, jolloin Espoo olisi ollut yritysten (jalostamis) paja ja sitten olisi ollut keräykseen ja lajitteluun omat työpajat." sanoo toinen koordinaattoreista. Kaikki arvioijat olivat sitä mieltä, että tiedottamisessa työpajat toimivat hyvin. (Henkilökohtaiset tiedonannot 1.11. ja 8.11.2016.)

Roolikortista (s. 15) pidettiin paljon, se onnistui viestimään leikkisyyttä ja samalla kysymään oikeita asioita. "Jokaiselle toimijalle tulee työn edetessä omannäköisensä lakki ja välineet käsiin." kuvailee eräs koordinaattori. Yhdessä palautteessa oltiin sitä mieltä, että roolikortissa pyydettiin liian tarkkoja vastauksia. "Roolikortti oli hyvä, mutta ehkä siinä tilanteessa kun ne jaettiin, niin oli vielä rooli ja resurssit ehkä aika kaukana. Olisin ehkä laittanut ne laatikkoon nimellä "kotiläksyt" jotta halukkaat jatkajat olisivat miettineet tilaisuuden jälkeen mitä ja miten panostaisivat ennen seuraavaa yhteydenottoa." (Henkilökohtaiset tiedonannot 8.11. ja 11.11.2016.)

Johdonmukainen viestintä

Poistotekstiilin keräys yhdyskuntajätteenä on Suomessa uusi asia. Sitä on kokeiltu nyt Varsinais-Suomessa Tekstiili 2.0 -pilotissa, mutta muiden jätelaitosten alueella kokeilut ovat olleet satunnaisia testejä. Tekstiilin keräys-, lajittelu-, jalostus- ja hyödyntämisketju on niin laaja kokonaisuus, että sen hahmottaminen on väliin Telaketjun koordinaattoreillekin vaikeaa. Tämän vuoksi osana tätä opinnäytetyötä olen tuottanut kuvia, joiden avulla asioiden välisiä yhteyksiä, laajuutta ja järjestystä on pyritty selkeyttämään. Tarkoituksena on, että Telaketjun toimijoiden on nopea ja helppo ymmärtää, mistä koko hankkeessa on kyse ja mikä oman organisaation toiminta voisi olla siinä.

Verkoston luottamuksen luomisessa ja sitoutumisen vahvistamisessa yhteisen kielen merkitys korostuu (Hakio ym. 2015, 55). Telaketjun toimijat ovat hyvin erilaisia ja ne tulevat erilaisista lähtökohdista. Koska avoin vuorovaikutus syntyy yhtenäisen ymmärryksen kautta, Telaketjun alkuvaiheessa on kiinnitetty paljon huomiota asioiden selkeään ja johdonmukaiseen esittämiseen ja kokonaisuuksien kuvaamiseen.

Tässä luvussa esittelen kuvia, joita olen tehnyt Telaketju-verkoston tarpeisiin. Olen luonnostellut kaikki kuvat

ensin käsin ja sen pohjalta tehnyt Adobe Illustrator -ohjelmalla. Työn edetessä olen lähettänyt kuvista PDF-tiedostoja Telaketjun koordinaattoreille ja pyytänyt mielipiteitä. Koordinaattoreiden lisäksi kuvien arviointiin on osallistunut LSJH:n viestintätiimi ja Tekstiili 2.0:n viestintävastaava. Kuvia on myös testattu eri sidosryhmillä käytännössä ja olen muokannut niitä saamani palautteen mukaan, jos se on mielestäni parantanut kuvan käytettävyyttä.

Tekstiili 2.0:n aikana on muotoutunut tietynlainen graafisten elementtien yhtenäinen linja, jota pyrin jatkamaan myös Telaketjun visuaalisessa ilmentämisessä. Fontti on sama ja Tulevaisuusskenaariossa (kuva 6) värit ovat samat vihreä, sininen ja oranssi kuin Tekstiili 2.0:n logossa. Samoja värejä käytettiin runsaasti Tekstiili 2.0:n viestinnässä. Telaketju nähdään toimivana kokonaisuutena, jossa kaikki osat ovat yhtä tärkeitä ja ilman yhtä osaa koko telaketju ei pyöri. Tätä kuvaamaan suunnittelin hammasrattaan, joka tuo liikettä kuvaan. Liikettä toivottiin korostettavan vielä entisestään, joten suunnittelin rattaiden väliin pyöränketjun, joka rattaiden pyöriessä myös pyörii. Ketju linkittyy myös kokonaisuuden nimeen. Tekstiili 2.0:ssa ja Telaketjussa käytetyt graafiset elementit on esitelty liitteessä 5.

6.1 Kirjallinen viestintä

Pääasiassa tutkimukseni kohdentuu visuaaliseen viestintään, jota olen tuottanut Telaketjulle. Visuaalisten kuvien lisäksi myös kirjoitettu teksti on tärkeä osa viestintää ja sen luettavuus on tärkeässä asemassa kun viesti halutaan yhdenvertaisesti kaikkien ymmärrettäväksi. Telaketjun työpajojen kutsut ja muut kirjeet suunnittelin yhdessä koordinaattoreiden kanssa (liitteet 1,3 ja 4). Kiinnitin huomiota kirjeiden muodostuksessa siihen, onko asia vastaanottajalle ennestään tuttu ja kuinka hyvin Telaketjusta saa selvän, ellei tiedä siitä vielä mitään. Kirjeiden on tarkoitus olla myös innostavia, ja halusin niiden viestivän luottamuksellisuutta ja lupaavan mahdollisuuksia toimia yhdessä, omaa toimintaa kehittäen.

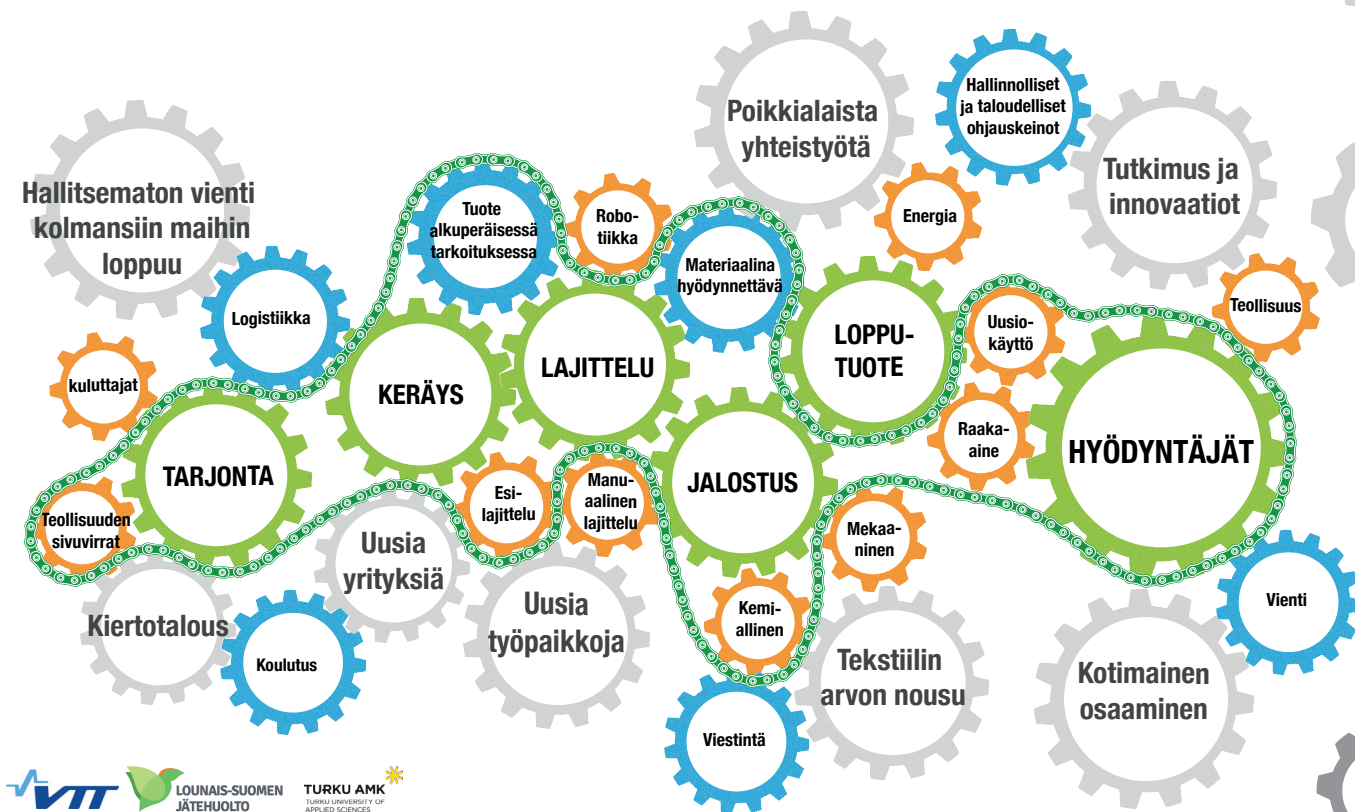
Pidin tärkeänä, että kirjeistä selviää yhdellä lukemisella, kuinka tulee toimia, mitä vastaanottajalta odotetaan ja mistä saa lisätietoa. Kielen tuli olla kaikissa kirjeissä selkeää, yhtenäistä ja hyvää ja sen tuli olla johdonmukaista kirjeestä toiseen. Hankalia ilmaisuja tuli välttää, jotta kaikki vastaanottajat pystyvät ymmärtämään sisällön, eikä heille tule sellaista oloa, etteivät he kuulu kohderyhmään.

Kirjeet ovat luettavissa sisäiseksi viestinnäksi, mutta Telaketjusta oli tarpeen viestiä myös ulkoisesti. Perinteisessä mediassa, kuten sanomalehdessä, televisiossa tai radiossa Telaketjua ei ole opinnäytetyön valmistuessa vielä mainittu. Tekstiili 2.0-pilotilla on nettisivu Turun AMK:n palvelimella ja siellä Telaketju julkistettiin ensimmäisen kerran (Tekstiili 2.0 2016c). Sivulla ilmoitetaan myös, että jatkossa Telaketjun nettisivu päivittyy osoitteessa www.topinpuisto.fi (Topinpuisto 2016). Tekstiili 2.0 Facebook-sivulla on muutama maininta tapahtumista, joissa Telaketjusta ollaan oltu puhumassa. Jatkossa sama Facebook-sivu on myös Telaketjun käytössä. Ulkoisessa viestinnässä on käytetty osin samoja tekstejä kuin sisäisessäkin viestinnässä, ja toistaiseksi viestintä tuntuu sujuneen ongelmattomasti.

6.2 Tulevaisuusskenaario

Työpajoja varten Telaketjun tulevaisuudesta haluttiin kokonaiskuva, jota voisi käyttää Telaketjun esittelyn taustana ja työpajan toiminnallisen osuuden pohjana (kuva 10). Tulevaisuusskenaariosta jätettiin tarkoituksella pois kaikki määritellyt roolit, jotta työpajoihin osallistujat osaisivat nähdä itsensä laajasti sen piirissä. Monella toimijalla saattaa olla jakautunut rooli esimerkiksi sekä materiaalin tarjoajana että hyödyntäjänä, tai he voivat toimia yhtä lailla monessa kohtaa ketjua, kuten kerääjänä, lajittelijana ja jatkojalostajana.

Tärkeimmät toiminnot on kuvassa esitetty vihreällä värillä, eli *tarjonta, keräys, lajittelu, jalostus ja lopputuote*. *Hyödyntäjä* on hieman isommalla, sillä poistotekstiiliä voidaan hyödyntää tuotteen alkuperäisessä tarkoituksessa, materiaalina ja jalostettuna raaka-aineena. Tärkeimmät toiminnot on määritelty Tekstiili 2.0-pilotissa saatujen kokemusten perusteella. Vaikka pilotti keskittyi keräyksen ja lajittelun testaamiseen, niin sen aikana saatiin hyvä kuva koko poistotekstiilin ketjusta. *Tarjonta* on erotettu keräyksestä erilliseksi kohdaksi, sillä Tekstiili 2.0:n keskittyessä kuluttajien poistoihin, jatkossa tarjontaa on mahdollista laajentaa teollisuuden sivuvirtoihin. Monella teollisella valmistajalla on halu sekä hyödyntää poistotekstiilistä saatua materiaalia uusissa tuotteissa, että ohjata ylijäämää ja esimerkiksi käytetyt työvaatteet edelleen jatkojalostusmateriaaliksi. Tätä aihetta käsittelee enemmän vuonna 2016 valmistella oleva Ellinoora Jalosen opinnäytetyö Turun ammattikorkeakoulusta.

Kuva 10. Tulevaisuuskenaario

Tulevaisuuskenaariossa on kuvattu sinisellä värillä toimintoja ja tuotteita, joiden esiintyminen ei rajoitu vain yhteen kohtaan ketjua. *Logistiikkaa* tarvitaan läpi koko ketjun, vaikka poistotekstiilin keräys ja lajittelu pyrittäisiinkin Telaketjussa ohjaamaan yhteen paikkaan. *Hallinnollisia ja taloudellisia ohjauskeinoja* tarvitaan joka kohdassa, sillä tekstiilijätteen erilliskeräys on laissa säädeltyä ja mahdollisesti sen laajaan toteutukseen tarvitaan lainsäädännöllistä ohjausta. *Poistotekstiilin käyttö uusissa tuotteissa* ei myöskään ole itsestään selvää, sillä useilla teollisuudenaloilla on hyvin tarkat raaka-ainevaatimukset. Telaketjussa *koulutuksen* suunnittelu painottuu lajittelijoiden koulutukseen, mutta sen avulla poistotekstiilin mahdollisuuksien halutaan vaikuttavan myös laajemmin tekstiilialan koulutukseen. *Vientituotteena* nähdään niin eri toiminnot, teknologiat kuin koko Telaketju-konseptikin, kunhan se saadaan vauhtiin ja toiminnot vakiintuvat. *Tuotteet, joita voi käyttää alkuperäisessä tarkoituksessa*, voidaan esilajitella ja ohjata myyntiin jo keräysvaiheessa, jos kerääjäyhteistyökumppanina on esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestö. *Materiaalina hyödynnettävissä* olevat tekstiilit voidaan myös erotella monessa kohdassa kerääjän tai lajittelijan intresseistä riippuen ja ne voivat olla hyödyntäjien raaka-ainetta siinä missä jalostettu tekstiilimassakin. *Viestintä* niin sisäisesti kuin ulkoisestikin on tärkeää läpi ketjun.

Oranssilla värillä on kuvattu suoraan tärkeimpiin toimintoihin liittyviä tarkennuksia, jotka ovat erilaisia toiminnosta riippuen. Tarjonnassa materiaali- ja sivuvirrat tulevat kuluttajan lisäksi myös *teollisuuden sivuvirroista*. Keräyksen yhteydessä voidaan jo tehdä *esilajittelua*, mutta varsinainen lajittelu on suurimmaksi osaksi *manuaalista*. Materiaalin tunnistuksessa hyödynnetään myös *robotiikkaa*. Tulevaisuuden Telaketjussa on toivottavasti sekä *mekaanista* että *kemiallista* jalostusta. Lopputuotteina saadaan sekä *uusioikäytettäviä* tuotteita että jalostuksen kautta saatavia *raaka-aineita*. *Energiaa* saadaan siitä osasta, joka on muissa prosesseissa täysin käyttökeltotonta ja menee jätteenpolttolaitokselle tai biopolttoaineen valmistukseen.

Harmaalla on nostettu esiin sellaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, joita Telaketjulla halutaan olevan ja mitä sen kautta halutaan saavuttaa. Nämä kohdat on poimittu Telaketjun tavoitteista ja on pidetty tärkeänä, että ne ovat näkyvissä, kun Tulevaisuuskenaariota esitellään. *Hallitsematon vienti kolmansiin maihin* viittaa nykyisen järjestelmän purkamiseen. Sen lisäämistä skenaarioon pohdittiin koordinaattoreiden kanssa pitkään, sillä pelättiin että hyväntekeväisyysjärjestöt eivät halua olla mukana hankkeessa, jossa suoraan halutaan heikentää heidän tulonmuodostusta. *Poikkialainen yhteistyö* on lisätty skenaarioon siksi, että Telaketjun laajan toimintakentän vuoksi kaikkien toimijoiden on ymmärrettävä, että kokonaisuuden toimivuuden kannalta kaikkien mukanaolo on tärkeää. Tulevaisuuskenaariota on käytetty enimmäkseen Telaketjun esittelemiseen, ja siinä on haluttu painottaa luottamuksen rakentamista ja verkostoitumisen tärkeyttä. *Tutkimus ja innovaatiot* sisältyvät koko ketjuun ja niitä tarvitaan, jotta poistotekstiili saadaan jalostettua kaupallisesti mahdolliseksi tuotteeksi. Innovaatioiden merkitys korostuu moninaisen toimintakentän yhdistämisessä ja haasteiden ylittämässä. Telaketjun katsotaan edistävän *kiertotaloutta* ja olevan osa Suomen imagoa kiertotalouden edelläkävijänä. Telaketjussa halutaan nostaa *kotimaista osaamista* ja luoda *uusia yrityksiä ja työpaikkoja*. Perimmäisenä tavoitteena on saada *tekstiilin arvo nousemaan* niin kulutusvalinnoissa, käytössä kuin poistovaiheessakin.

Roolitustyöpajoissa nousi esiin muun muassa lajittelijoiden ammattimaisen koulutuksen tarpeellisuus. Keskusteluissa viitattiin runsaasti myös erilaisiin lainsäädännöllisiin ja taloudellisiin ohjauskeinoihin, mihin poistotekstiiliketjun käynnistämiseksi ja kehittämiseksi saatettaisiin törmät. Analysoidessani tuloksia ja käydessäni läpi ehdotuksia, päädyin lisäämään skenaarioon kohdat "Koulutus" ja "Hallinnolliset ja taloudelliset ohjauskeinot". Näitä oli toki pohdittu koordinaattoreiden kesken etukäteenkin, mutta skenaarion kokoamisvaiheessa emme vielä osanneet nimetä niitä. Opinnäytetyön jättämisen jälkeen lisättiin vielä "Viestintä".

Tulevaisuusskenaario esiteltiin ensimmäistä kertaa Telaketjun roolitustyöpajoissa ja siellä saadun positiivisen palautteen johdosta kuvaa käytettiin myös Telaketjun internetjulkistamisessa (Tekstiili 2.0 2016c). Kuva on käännetty englanniksi ja sitä on esitetty muun muassa pohjoismaiden ministereille Nordregionin suuressa seminaarissa, tekstiilialan toimijoille Suomen tekstiili ja muoti ry:n ja Sitran järjestämässä kiertotalousseminaarissa, bisnesenkeleille Turun Bastun järjestämässä Leijonanluola-tapahtumassa, ja jätelaitoksille ja muille sidosryhmille Jätelaitosyhdistyksen tutkimus ja kehityspäivillä, viestintäpäivillä ja kiertotalouspäivillä.

Pyytämässäni palautteessa Tulevaisuusskenaariota pidettiin selkeänä, vaikka se kuvaa isoa kokonaisuutta. Osa palautteen antajista oli käyttänyt kuvaa tapahtumissa ja seminaareissa ja he kertoivat, että sen avulla oli helppo kertoa Telaketjusta. Kuvaa oli myös voinut soveltaa monella tavalla riippuen kuulijakunnasta. "Hyödyntäjille puhuessa ketjun loppupäähän on voinut käyttää enemmän aikaa ja esim. Jäteyhtiöille olen syventynyt ketjun etupäähän. TELAKETJU työpajoissa, jossa siis aiheena pelkästään tämä tai esim. vaikuttajille on pystynyt kertomaan koko systeemistä ja perustella vaikutuksia ja asian tärkeyttä." kerrotaan yhdessä palautteessa. Kuvaa pidettiin onnistuneena ja informatiivisena myös sen vuoksi, että toimijat osasivat nimetä sieltä puuttuvia toimintoja, kuten koulutuksen, joka lisättiin sinne myöhemmin. Tämä tarkoittaa, että toimijat olivat sisäistäneet kuvan ja kykenivät myös kehittämään sitä. (Henkilökohtaiset tiedonannot 1.11. ja 8.11.2016.)

6.3 Roolikartta

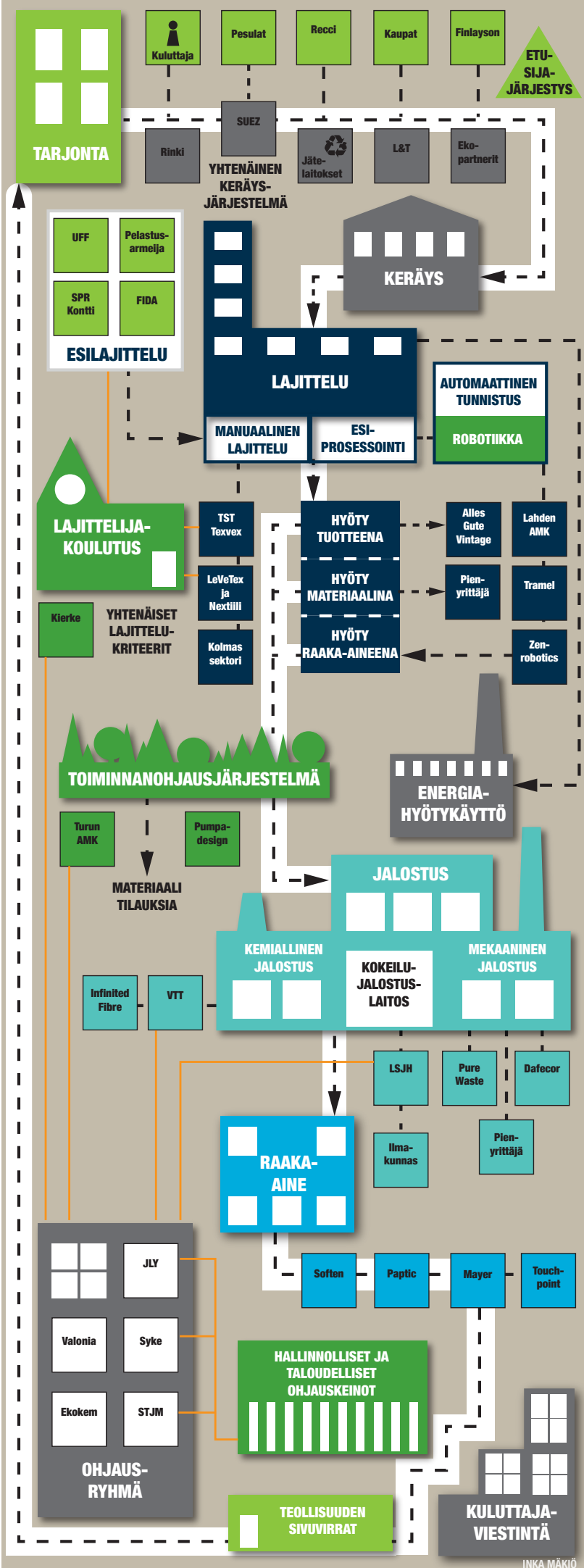
Telaketjussa mukana olevat tahot alkoivat hahmottua työpajojen myötä. Osa toimijoista saatiin sitoutettua toimintaan jo roolityöpajojen jälkeen, ja hahmoteltuihin rooleihin löytyi toimijoita. Roolikartan tarpeellisuus nousi esiin, kun haluttiin näyttää toimijoille Telaketju-verkoston laajuus. Roolikartta ei voisikaan kuvata lopullista Telaketjua, sillä verkosto elää ja laajenee jatkuvasti, mutta ensimmäiset sitoutuneet toimijat haluttiin sijoittaa Telaketjun toimintoihin.

Suunnittelin muutamia erilaisia versioita roolikartasta ja pyysin niistä palautetta koordinaattoreilta. Toimijoita oli kuitenkin niin paljon, että niiden saaminen samaan kuvaan toimintojen kanssa johti aina sekavaan lopputulokseen. Roolikartassa haluttiin säilyttää yhtenäinen ilme Tulevaisuusskenaarion kanssa, joten otin lähtökohdaksi rattaat. Muutamien kokeilujen jälkeen päätettiin tehdä yksi sekava kuva (kuva 11) ja sille pohjustuksena toimintokohtaiset kuvat (poiminnat kuva 12). Lopputuloksena on sekava kuva, joka kuvaa sekavaa todellisuutta. Tämän roolikartan nimi on käytössä muodostunut Himmeliksi ja sen ensisijaisena tehtävänä on esittää toimintakentän laajuus.

Tulevaisuusskenaarion vihreät pallot, eli tarjonta, keräys, lajittelu, jalostus ja lopputuote on säilytetty. Skenaarion sinisiä ja oransseja rattaista ja yksi harmaista rattaista, Tutkimus ja innovaatiot, myös tuotu muuttumattomina roolikarttaan. Hanketyöpajan keskusteluiden johdosta lisäsin karttaan kohdan Kuluttajaviestintä. Nimensä mukaisesti roolikartassa mainitaan eri rooleihin sitoutuneita yrityksiä ja organisaatioita. Kuvassa toiset toimijat ovat useaan kertaan, sillä he toimivat monessa eri kokonaisuudessa. Tumman sinisellä on merkitty nimeämättömiä toimijoita, kuten kuluttaja, kauppa ja pienyrityksiä. Vaalean turkoosilla on merkitty ohjausryhmän toimijoita, jotka tavalla tai toisella ovat vastuussa Telaketjun vetämisestä. Tarjonnan ja keräyksen toimijoita on merkitty vaaleammalla vihreällä ja lajittelun tummemmalla. Yritykset ovat pääosin harmaalla. Kun sama toimija esiintyy uudestaan kartalla, määrittää sen keskeisin toiminta minkä värisenä se esiintyy. Kaikki toimijat on esitelty liitteessä 6.

Osa Telaketjun koordinaattoreista oli erittäin tyytyväisiä tähän kuvaan, mutta omasta mielestäni se oli liian sekava. Pyysin kuvista palautetta myös muilta Telaketjun suunnittelussa tiiviisti mukana olleilta henkilöiltä, ja heiltä saamani palaute vahvisti käsitystäni siitä, että roolikartan pitäisi olla selkeämpi. Uusi kuva on nimensä mukaisesti karttamaisempi (s. 24). Siinä on mainittu samat toimijat kuin kuvassa 11. Pyytämässäni palautteessa Himmeli, sai sekä kiitosta että moitetta. "Olet saanut kohtalaisen haasteellisen kokonaisuuden kiteytettyä selkeisiin kuviin ja pienemmät, osio-kohtaiset olivat hyvä veto. Auttaa paljon kun halutaan keskittyä ja hioa yhtä kohtaa." sanoo yksi palautteen antaja. Eräs koordinaattori taas kuvailee kuvaa näin: "Fiilis, on että onpa melkoinen himmeli. Samalla ymmärtää, että iso verkosto (kudelma), jonka koordinointiin tarvitaan paljon osaamista ja avointa viestintää." Kaksi palautteen antajaa sanoi suoraan, että kuva on liian sekava, jotta siihen jaksaisi perehtyä. Siitä myös puuttuu kierto, joka Telaketjussa on tärkeää. Osin näiden palautteiden pohjalta päätin suunnitella vielä toisen kuvan.

TELAKETJUN ROOLIKARTTA VUODEN 2017 ALUSSA

Kuva 13. Roolikartta

Roolikartan on tarkoitus kuvata tämänhetkistä suunnitelmaa ja niitä yrityksiä, jotka ovat jo heti alussa sitoutuneet mukaan toimintaan. Roolikartassa valkoiset polut ja katkoviivalla esitetyt nuolet viitoittavat poistotekstiilin reittiä. Toiminnot on esitetty erivärisinä rakennuksina. Toimijat on esitetty mustalla rajatuissa neliöissä, mutta neliöiden värit vaihtuvat sen mukaan mihin toimintoon ne enimmäkseen kuuluvat. Kartassa on hankalampi esittää toimijoiden osallistumista moneen eri toimintoon ja selkeyden nimissä olen joutunut tekemään yksinkertaistuksia toimijoiden sijoittelussa.

Kuvassa vaalean vihreällä on esitetty tarjonta. Tarjontaa on myös aivan kuvan pohjalla sijaitseva teollisuuden sivuvirrat, joista ohjautuu paluunuoli yläkulmaan. Pidän paluureitin kuvaamista tärkeänä, jotta kuvassa pystytään ilmentämään poistotekstiilin reitillä myös sen kiertoa. Halusin lisätä kuvaan tarjonnan lähelle etusijajärjestyksestä muistuttavan pyramidikuvion, sillä kuluttajaviestinnällä pyritään vaikuttamaan jo jätteen synnyn ehkäisyyn.

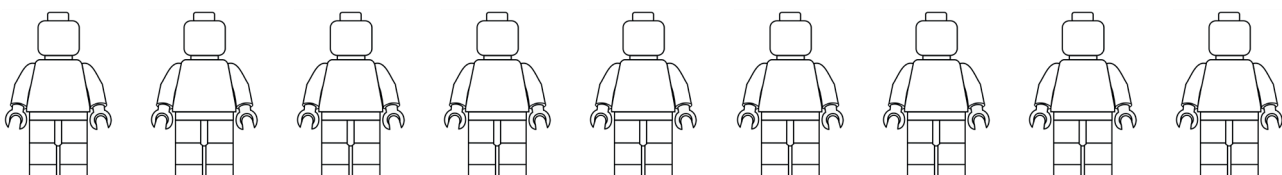
Kerääjät on merkitty tummanharmaalla. Samaa väriä on käytetty energiahyötykäytön laitoksessa, jolla kuvataan kaikkein matalimman arvon tekstiilin poistumista lajittelusta energiapolttoon tai biopolttoaineen valmistukseen, sillä jätelaitokset ovat olennaisia toimijoita, kun ohjataan tekstiilijätettä eteenpäin. Keräyksen järjestyminen jätelaitosten ja monen muun toimijan yhteistyöstä riippuvaista. Myös ohjausryhmässä kuvan vasemmassa alakulmassa on monenlaisia toimijoita ja tummanharmaa väri kuvaa monenlaisten toimijoiden yhteenliittymiä. Kuluttajaviestintä on samalla harmaalla ja pidän sitä tärkeänä ketjun joka vaiheessa, ja se liittyy jokaiseen toimintoon. Jätin pois kaikki Kuluttajaviestintään liittyvät nuolet, sillä nuolten sekamelska olisi vaikeuttanut kuvan lukemista.

Lajittelu on kuvassa tumman sinisellä. Lajittelussa on erotettavissa niin manuaalinen lajittelu kuin esiprosessointi lajittelulaitoksille meneville materiaaleille. Hyväntekeväisyysjärjestöt ovat vaalean vihreällä ja osa ketjuun tulevaa tarjontaa, mutta he saattavat tehdä osallaan jo esilajittelua. Olen nimennyt lajittelussa kolme tärkeintä osiota, joihin poistotekstiilimateriaali lajitellaan ja nimennyt niille tiedossa olevia hyödyntäjiä. Nämä ovat hyöty tuotteena, hyöty materiaalina ja hyöty raaka-aineena. Automaattisen tunnistuksen ja robotiikan kehittämisen kautta kulkevat raaka-aineet kohti jalostusta.

Robotiikka, toiminnanohjausjärjestelmä, lajittelijakoulutus ja hallinnolliset ja taloudelliset ohjauskeinot on kuvassa merkitty tummemman vihreisiin rakennuksiin. Nämä ovat kaikki kehittämiskohteita, joita Telaketjun täytyy ratkaista. Oranssit viivat liittävätkin toimijat sellaisiin toimintoihin, joissa he ovat mukana. Esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestöt ovat mukana kehittämässä lajittelijakoulutusta, joten oranssi viiva yhdistää heidät oikeaan taloon. Olen ohjannut kaikki materiaalit toiminnanohjausjärjestelmän läpi, sillä materiaalin hallintaan on suunniteltu tilausjärjestelmää, jossa materiaalmäärät ovat toimijoiden tarkasteltavissa sekä pienyrittäjien käsityötoiminnassa että teollisessa mittaluokassa.

Jalostus on kuvassa turkoosilla. Jalostuksesta vastaavat yritykset on myös merkitty turkoosilla. Telaketjuun on suunnitteilla jatkojalostuslaitos, ja sen eteenpäin viemisestä vastaa tällä hetkellä LSJH. LSJH on mukana myös monessa muissa toiminnoissa, mutta selkeyden vuoksi olen sijoittanut heidät vain tänne. Raaka-aine on kuvattu kirkkaalla sinisellä ja raaka-aineena saadaan sekä kemiallisesti että mekaanisesti jalostettua materiaalia. Sitä teollisesti hyödyntävät yritykset on kuvattu samalla sinisellä. Hyödyntäjäyrityksistä ketju jatkaa kiertoaan takaisin tarjontaan.

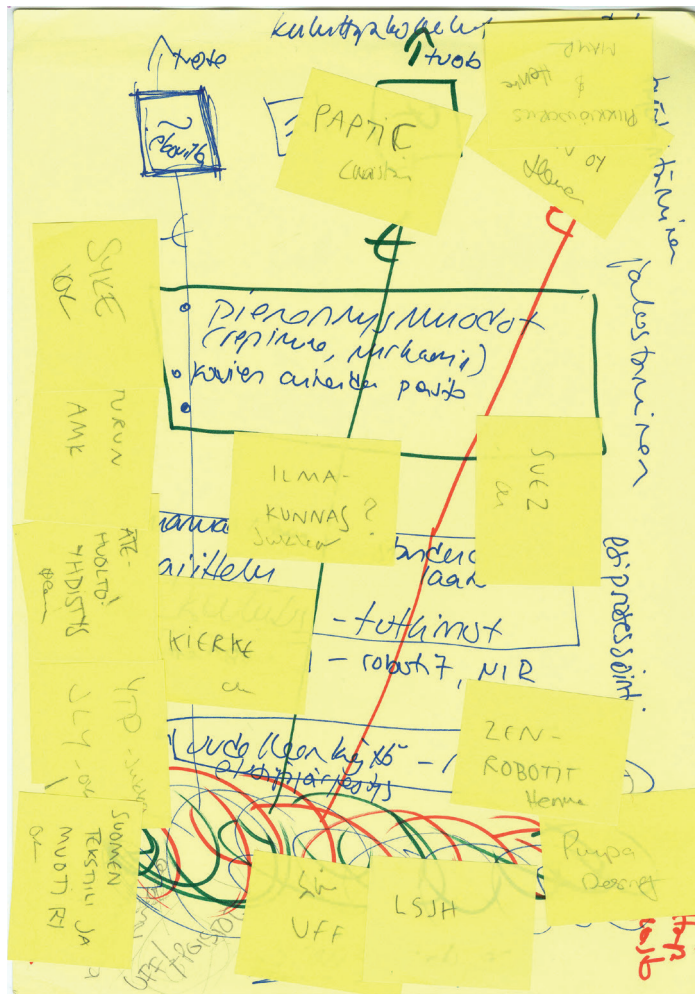
Tätä roolikarttaa on kommentoitu vasta Tekstiili 2.0 -pilotin ohjausryhmässä ja siitä pidettiin enemmän kuin ensimmäisestä. Eräs kokouksen osallistujista mainitsi, että insinööriaivoille viivat, nuolet ja palikat toimivat paremmin kuin Himmeli. (Henkilökohtainen tiedonanto 11.11.2016.) Vasta tulevaisuudessa selviää, kumpaa kuvaa Telaketjun roolikarttana tullaan käyttämään.

6.4 Ympäristöministeriön kokeiluhanke

Roolitustyöpajojen jälkeen osa toimijoista sopi yhteisestä rahoitushausta osallistumalla Ympäristöministeriön hankehakuun Yhdyskuntajätteen kierrätyksen kokeiluista. Päähakijana oli LSJH, mutta kaikilla toimijoilla oli rooli suunnitelmassa. Ensimmäisessä vaiheessa hakijaorganisaatioita oli yhteensä 25. Yhtä lukuun ottamatta kaikki toimijat olivat roolitustyöpajoissa. Nämä ovat pitkälti niitä organisaatioita, jotka olen nimennyt roolikartassa ja jotka esittelen liitteessä 6. Tapaamista ei ehditty kaikkien kanssa järjestää, vaan melkein kaikki neuvottelut ja suunnittelut käytiin puhelimitse ja sähköpostitse. Selkeyttävän kuvan tarve nousi lähinnä toimijoiden keskinäisen ymmärryksen ylläpitämisestä, mutta kuvaa käytettiin myös varsinaisessa hankehaussa. Luonnostelun on tehnyt pääosin AMK:n projektipäällikkö Henna Knuutila (kuva 14). Olen tehnyt valmiin kuvan sen pohjalta ja muokannut sitä hankkeen suunnittelun edetessä (kuva 15).

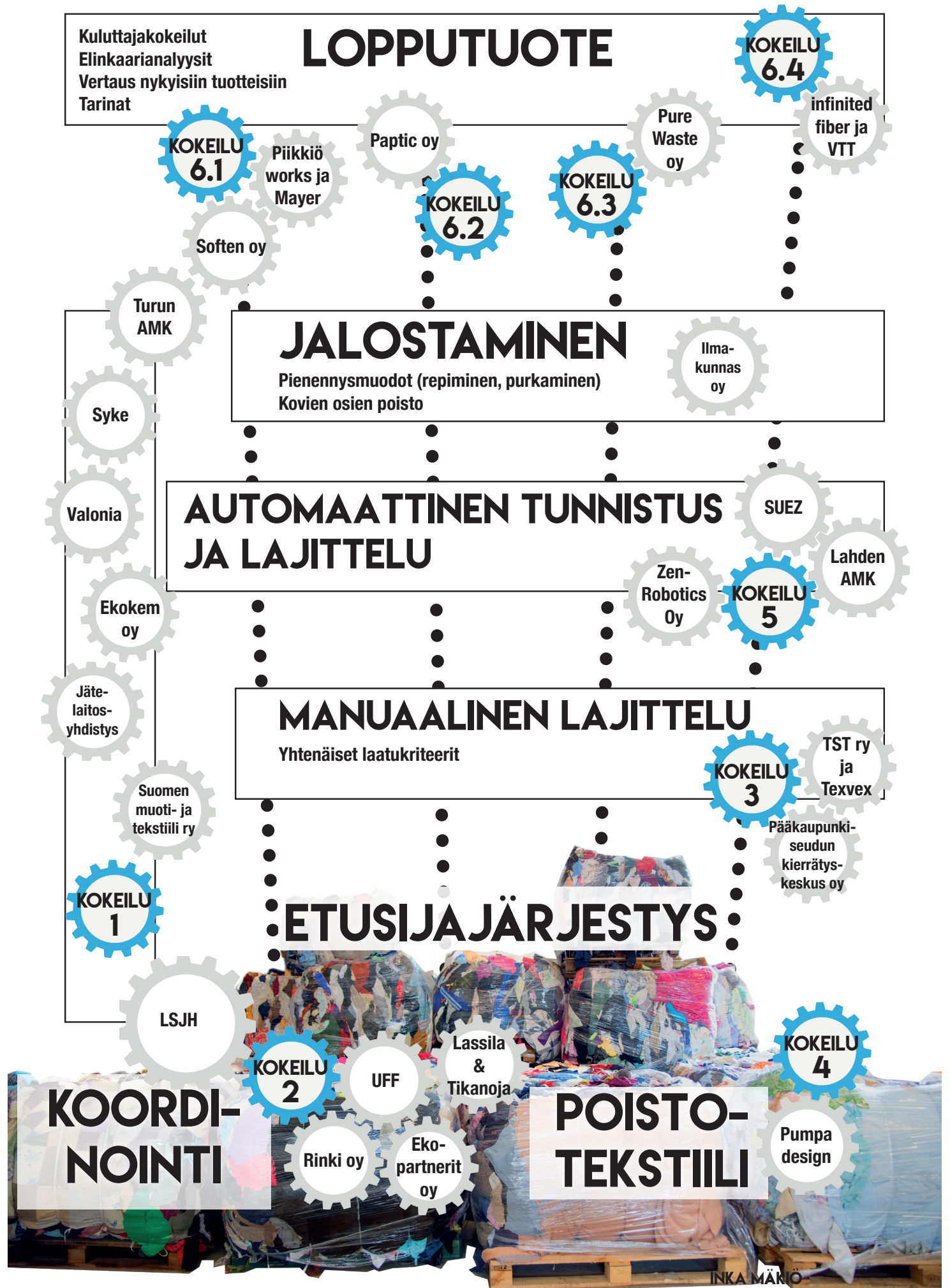
Kuva on paljolti sen näköinen mitä minulta pyydettiin ja sen on tarkoitus toimia nimenomaan tekstin tukemana, jolloin sen konteksti tulee esiin. Yksinään kuva ei kerro mitään olennaisia tietoja, eli siitä mitä kokeiluja ollaan tekemässä, minkä hankkeen puitteissa ja miksi koko kuva on ylipäänsä tehty.

Kuva 14. Kokeiluhankkeen luonnos

Kokeiluhankkeeseen on suunniteltu kuusi erilaista kokeilua, joilla on erilaiset lähestymiskanavat poistotekstiilin uudelleenikäytön ja kierrätyksen teemaan. Jalostuksessa on vielä yhteensä neljä eri yritysten kanssa tehtävää kokeilua, joten yhteensä kokeiluista on yhdeksän. Tämän opinnäytetyön valmistuessa kokeiluhanke on edelleen neuvotteluvaiheessa ja osa kokeiluista tullaan rajaamaan varsinaisen hakemuksen ulkopuolelle. Niille haetaan rahoitusta muita kanavia pitkin.

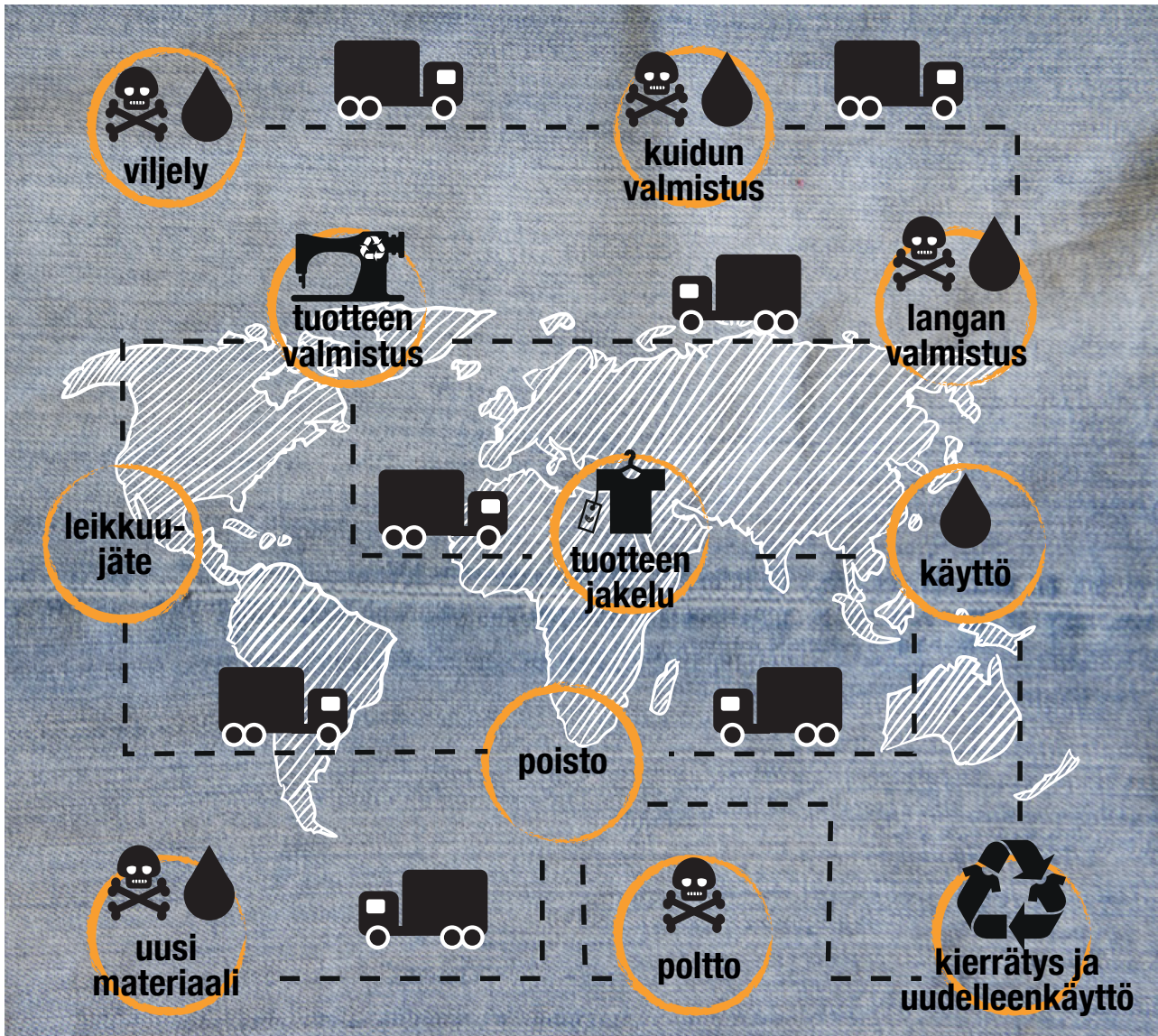
Palautteessa kuvaan kaivattiin kokeilujen otsikoita numeroiden tueksi. "Kokeiluista olisi ollut kiva olla mukana lyhyet työnimet eli mitä kokeillaan. esim. 5 voisi olla jotain tyyliin Robottitunnistus 6.2 voisi olla Lyhyttä kuitua pakkauksiin tms." kommentoi yksi koordinaattoreista. Palautteessa huomautettiin myös, että kuvasta puuttuu sekä maininnat Telaketjusta että Ympäristöministeriöstä. Toisaalta hanketta suunnitelleet henkilöt olivat sitä mieltä, että kuva toimi erittäin hyvin, ja iloitsivat siitä, että heidän hatarat näkemyksensä oli kuvitettu niin selkeästi. Toisin sanoen kuva toimii kontekstissaan hyvin, mutta irrallisena ei juuri lainkaan. (Henkilökohtaiset tiedonannot 1.11. ja 8.11.2016)

Kuva 15. Valmis kuva Ympäristöministeriön kokeiluhankkeesta

6.5 Kuvia kuluttajaviestintään

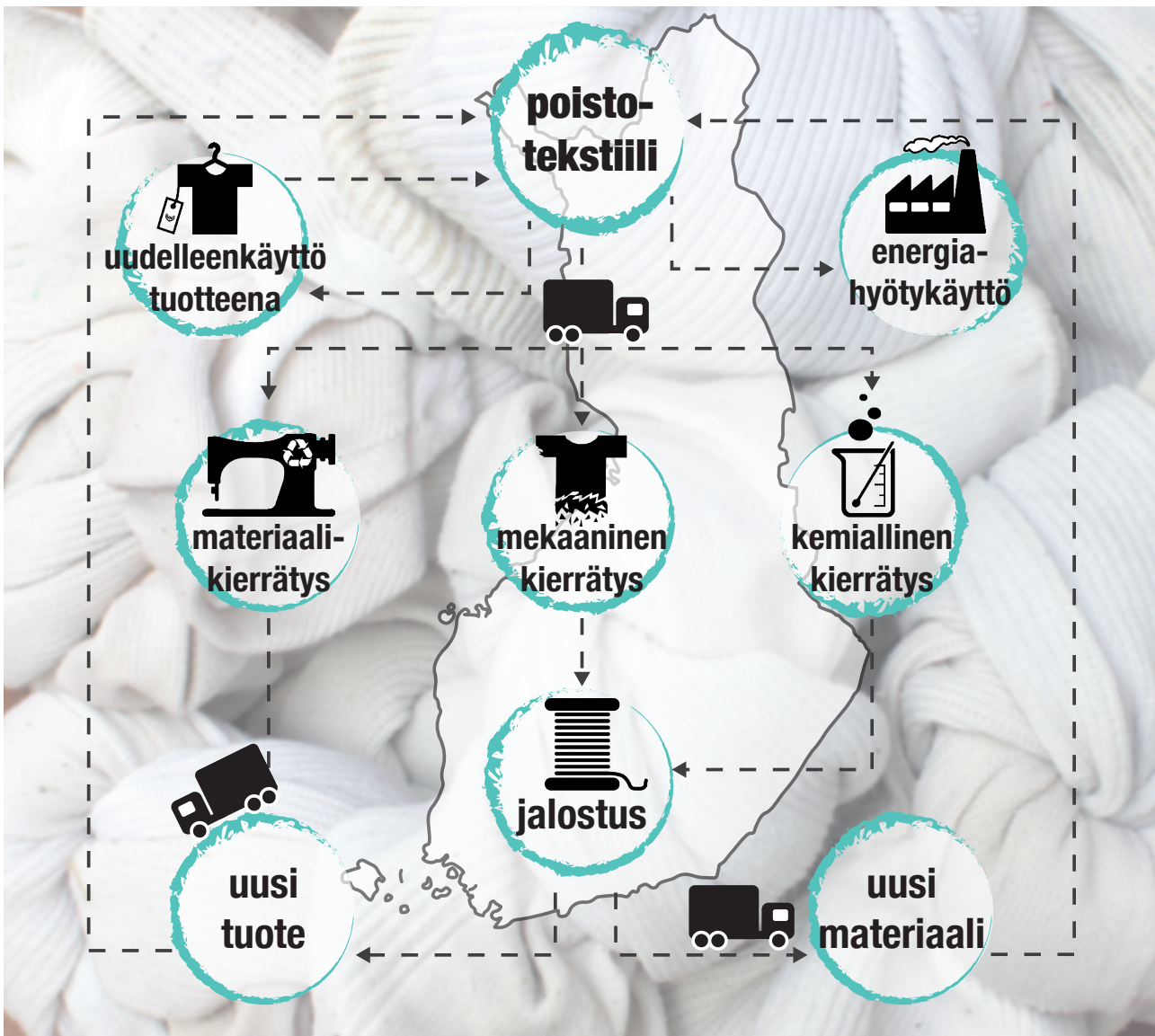
Tekemäni kuvat on tarkoitettu ensisijaisesti Telaketjun toimijoille ja koordinaattoreiden suoraan käyttöön viestinnässä. Päätin kuitenkin tehdä yhden kuvan myös kuluttajaviestintään, sillä olin aikaisemmin tehnyt yhden kuvan joka toimi puuvillan ongelmakohtien esittelyssä erittäin hyvin. Tekstiili 2.0-pilotissa järjestin Ompelujamit -nimisiä tapahtumia, joissa kuluttajia opetettiin korjaamaan vaatteitaan. Tapahtumissa halusimme korostaa puuvillan haitallisia ympäristövaikutuksia ja epäoikeudenmukaista työvoiman käyttöä, ja keskustelun tueksi suunnittelin sinne puuvillan elinkaarta avaavan kuvan.

Kuva 16. Puuvillan elinkaari

Puuvillan elinkaari -kuvassa toimintakenttänä on koko maailma. Pääkallionkuvilla on esitetty ne kohdat, joissa tarvitaan myrkyjä ja tipan kuvalla ne, joihin kuluu runsaasti vettä. Katkoviivat kuvaavat kuljetuksia, mutta kuorma-auton kuvalla on korostettu vielä välimatkojen pituutta. Kuva on rakennettu denim-kankaan päälle, millä luodaan yhteys puuvillan ja vaatteisiin. Tämän pohjalta halusin tehdä kuvan, jossa pääosassa on poistotekstiili.

Ensimmäinen tavoitteeni oli tehdä poistotekstiilistä myös elinkaarikuva. Sain kuitenkin palautetta siitä, että poistotekstiilin osalta kyse ei oikeastaan ole elinkaaresta vaan kierrosta. Käytin Poistotekstiilin kierto -kuvassa samoja elementtejä kuin puuvillan kohdalla, enkä yrittänyt sisällyttää hammasrattaita tai muita Telaketjussa käytettyjä elementtejä siihen. Linkkinä Telaketjuun toimii pyöreiden rengastusten väri.

Kuva 17. Poistotekstiilin kierto

Poistotekstiilin kierto on rakennettu kuvan päälle, joka esittää sukkakasaa. Kuva on ostettu Shutterstockilta. Pohjalla on Suomen kartta, jolla halutaan painottaa ketjun rakentumista Suomeen. Kuvituksessa käytetyt kuvat suunnittelin alun perin Tekstiili 2.0 -pilotin lajittelukaavioiden ja -ohjeiden kuvitusta varten ja pilotin aikana ne ovat juurtuneet osaksi Tekstiili 2.0:n graafista ilmettä (liite 5).

Kuvaa luetaan ylhäältä alaspäin. Ensimmäinen vaihe kuvaa keräystä ja esilajittelua. Osa materiaalista esilajitellaan keräyksestä uudelleenkäyttöön ja osa energiahyötykäyttöön. Kierrätys kohta kuvaa karkeaa jaottelua siitä, minkälaisiin jakeisiin kerättyä materiaalia lajitellaan. Jalostus koskee nimenomaan mekaanista ja kemiallista kierrätystä. Uudesta tuotteesta ja uudesta materiaalista lähtee pitkä viiva takaisin poistotekstiilin keräykseen. Kuvan on tarkoitus olla äärimmäinen yksinkertaistus monimutkaisesta kokonaisuudesta, ja ajattelin että sen avulla voi myös vahvistaa oikeiden termien käyttöä kuluttajaviestinnässä.

Puu villan elinkaari -kuva sai kuluttajilta runsaasti positiivista palautetta jo Tekstiili 2.0 -pilotin aikana. Pyytämässäni palautteessa pidettiin Poistotekstiilin kierto -kuvasta visuaalisesti, ja se nähtiin hyvänä jatkona ensimmäiselle kuvalle. Vaikka olin ajatellut, että kuvalla voidaan hyvin kertoa kuluttajalle termien käytöstä, palautteen antajien kesken ongelmana nähtiin juuri kuvassa käytetyt termit. Heillä ei ollut yhtenäistä näkemystä esimerkiksi poistotekstiili -sanon kattavuudesta. Niinpä ennen kuvan käyttöä onkin määriteltävä termit yhtenäiseksi. (Henkilökohtainen tiedonanto 4.11.2016.)

Eräs koordinaattori huomasi, että "Kiertotaloudessa tekstiilien osalla kuluttaja on merkittävässä roolissa, se puuttuu tästä kuvasta". Toisessa palautteessa myös kuluttajan käsityskykyä arvioitiin. "Luulen että (kuva) on liiankin tekninen Maija ja Matti Meikäläiselle. Plus että pitäisi korostaa että uudelleenkäyttö ei ole täysin irrallinen osio muusta kierrätyksestä." (Henkilökohtaiset tiedonannot 1.11. ja 11.11.2016.)

Koska koko "poistotekstiilin" käsite on uusi, myös tekstiilin käsittelyä koskevat "kierrätys" ja "uudelleenkäyttö" tarvitsevat selvennyksiä siihen, missä tilanteessa niitä käytetään. Termien käyttö vaihtelee myös alan toimijoiden kesken ja Tekstiili 2.0:ssa järjestetyissä tapahtumissa on huomattu, että kuluttajalla ei ole välttämättä mitään käsitystä termien oikeasta käyttötavasta. Kuluttajaviestintää pitää siis kehittää edelleen, eikä se ollutkaan tämän opinnäytetyön aiheena. Halusin silti nostaa nämä kuvat esiin nimenomaan termien määrittelystä nousseen keskustelun vuoksi.

Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli määrittellä Telaketjussa toimivat roolit ja järjestää työpaja, jossa rooleihin löydettäisiin toimijoita. Tämän pohjalta rakennettaisiin Telaketjun roolikartta. Työpajan tavoitteena oli myös tiedottaa Telaketjusta alan toimijoille. Toisena tavoitteena oli visualisoida suunnitteilla oleva Telaketju-verkosto tulevaisuuskenaariona ja selkeyttää viestintää toimijoiden yhtenäisesti omaksuttavaksi. Viimeisenä tavoitteena tarkasteltiin avoimuuden ja luottamuksen rakentumista verkoston alkuvaiheessa.

Tavoitteet saavutettiin hyvin. Telaketjuun mukaan lähteneille toimijoille järjestettiin lopulta kaksi roolitustyöpajaa ja yksi hanketyöpaja. Työpajat onnistuivat saavuttamaan informatiiviset ja kokonaisuutta kehittävät lähtötavoitteet. Tuottamani kuvat toimivat koordinaattoreiden mukaan hyvin. Niiden avulla saatiin viestittyä haastavasta kokonaisuudesta laajalle toimijajoukolle monenlaisissa erilaisissa tilaisuuksissa.

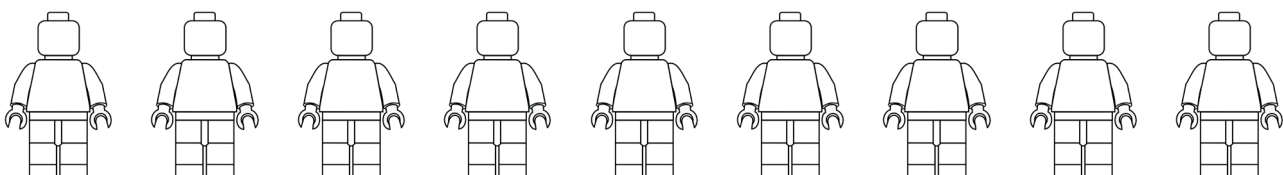
Ensimmäisessä tutkimuskysymys oli: Miten Telaketjun roolikartta rakentuu? Aloitin vastauksen etsimisen tutkimalla tapoja, joilla koordinaattorit olivat kontaktoineet toimijoita, ja tutkimalla kuinka ne olivat toimineet. Toimijoille oli lähetetty suoraan sähköpostikirjeitä, soitettu tai heidän kanssa oli keskusteltu kasvotusten. Tehokkaimpana menetelmänä usean toimijan saavuttamiseen käytettiin työpajatyöskentelyä, joka toimi parhaiten niin Telaketjusta informoimisessa kuin toimintaan sitouttamisessakin. Telaketjun roolikartta rakentui Tulevaisuuskenaariossa määritettyjen toimintojen pohjalle työpajoissa sitoutuneista toimijoista.

Toinen tutkimuskysymys oli: Millainen viestintä helpottaa Telaketju-verkoston keskinäistä ymmärrystä ja kokonaisuuden hahmottamista? Tähän kysymykseen etsin vastausta tutustumalla verkosto-työskentelyyn ja palvelumuotoilun kirjallisuuteen. Käytin niistä saatuja tietoja työpajojen suunnitteluun ja kokonaisuuden visuaalistamiseen. Koska Telaketju on laaja kokonaisuus, viestinnän tulee olla johdonmukaista, riittävästi yksinkertaistettua, tasa-arvoisesti ymmärrettävää ja visuaalisesti yhtenäistä. Parhaiten monimutkaista kokonaisuutta pystytään esittämään kuvilla, joiden tukena sisältö joko puhutaan tai kirjoitetaan auki. Lisäksi kirjoitetussa tekstissä tulee käyttää yhtenäisiä termejä ja esittää asiat yksinkertaisesti.

Yhtenä tavoitteenani oli tutkia verkoston alkuvaiheen kehitystä, sillä laajan kokonaisuuden kohdalla verkoston lähtökohtia pidettiin erittäin tärkeinä. Telaketju-verkoston rakentaminen on alkanut avoimena ja luottamus on kyetty rakentamaan melko lyhyessä ajassa. Ensimmäiset työpajat olivat elokuun lopussa ja tämän opinnäytetyön valmistuessa marraskuussa mukaan on sitoutunut jo yli 35 toimijaa ja kiinnostuneita on lähes tuplasti. Lisäksi jätelaitokset ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa olla mukana keräyksen alkaessa. Kolmessa kuukaudessa verkostossa on käynnistetty sekä yritysten Tekes-hankkeiden, että yhtenäisen lajittelukoulutuksen suunnittelu ja saatu suuntaviivat muulle työskentelylle.

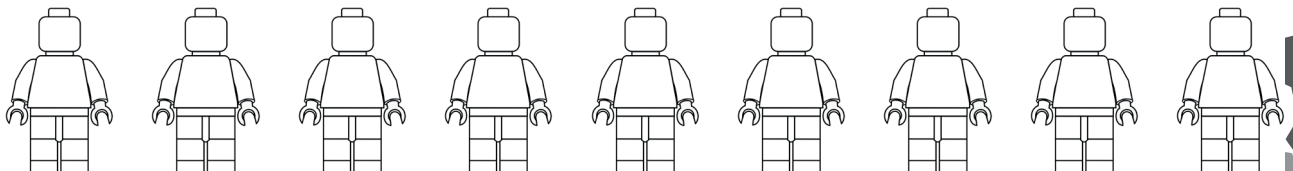
Tämän opinnäytetyön ulkopuolelle rajautui sekä jo valmistamani kuvien jatkotyöstö, että viestinnän onnistumisen kannalta olennainen termien yhtenäiseksi määrittely. Roolikartta (s. 24) vaatii vielä jatkotyöstöä ennen julkisuuteen päästämistä, sillä tämän opinnäytetyön valmistuessa mukana olevat yritykset eivät vielä ole ehtineet varmistaa olenko valinnut heille sopivimman paikan kartalla. Jatkan myös Ympäristöministeriön kokeiluhankkeen kuvan (s. 27) työstämistä uutta hankehakemusta varten. Kokeiluhankkeen rajautuessa teen hakemuksen tueksi uuden kuvan, jossa otan huomioon saamani palautteet. Myös kuluttajaviestintään suunnittelemani Poistotekstiilin kierto -kuva (kuva 17) tulee muokkautumaan, kun termit on määritetty.

Telaketju-verkoston avoimuuden ja luottamuksen rakentuminen on vielä hauraassa alussa ja toivon, että Tekstiili 2.0 -pilotin päättyessä vuoden 2016 lopussa myös Telaketjun koordinointiin voidaan edelleen suunnata riittävästi resursseja. Poistotekstiiliketjun rakentamisella vaikutetaan positiivisesti työllisyyteen ja Suomen imagoon kiertotalouden edelläkävijänä ja säilytetään arvokkaat tekstiilimateriaalit kierrossa. Laajan toimijajoukon sisäisellä viestinnällä ja verkoston koordinoinnilla on olennainen osa kokonaisuuden vahvistamisessa ja toimintojen tukemisessa. Telaketjun viestinnän johdonmukaisella kehittämisellä saadaan vahvistettua verkoston toimintaa ja luotua uudenlainen kulttuuri poistotekstiilin käsittelylle.

LÄHTEET

- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja Ilmaisu, Teos, Tekeminen. 2. painos, Hamina: Akatiimi Oy.
- Dafecor Oy 2016. Viitattu 29.9.2016 <http://www.dafecor.fi>
- Dahlbo, H. ym. 2015. Tekstiilien uudelleenkäytön ja tekstiilijätteen kierrätyksen tehostaminen Suomessa. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- TheHuffingtonpost2016.TheseAfricanCountriesDon'tWantYourUsedClothingAnymore.viitattu25.10.2016http://www.huffingtonpost.com/entry/these-african-countries-dont-want-your-used-clothing-anymore_us_57cf19bce4b06a74c9f10dd6?iemey9bgkautwvzpv%3Futm_hp_ref=black-voices&ir=Black%2BVoices§ion=black-voices&
- Hakio, K., Mattelmäki, T. ja Jyrämä, A. 2015. Muotoiluharjoituksia: palveluiden yhteisuunnittelua verkostossa. Teoksessa Jyrämä & Mattelmäki (toim.). Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Aalto-yliopisto. Sivut 52-73.
- Hänninen, H. ja Jyrämä, A. 2015. Arvon yhteisluomisen hallinta julkisissa palveluverkoissa -Helsinki case kaupunkina. Teoksessa Jyrämä & Mattelmäki (toim.). Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Aalto-yliopisto. Sivut 152-170.
- Infinited fiber 2016a. Closed loop solution for the textile industry. Viitattu 29.9.2016. <http://infinitedfiber.com>
- Jätelaki 2016. Viitattu 28.10.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>
- Knuutila & Metsänranta 2016. Tekstiilikierrätyksen opintomatka 15.3-18.3.2016 Saksa ja Hollanti. Viitattu 27.10.2016. <https://storage.googleapis.com/turkuamk-pilotti/2016/04/tekstiilikierrätyksen-opintomatka-2016.pdf>
- LSJH Oy 2016. Lounais-Suomen Jätehuolto Oy. Viitattu 29.9.2016. <http://www.lsjh.fi/fi/yritys-ja-ymparisto/lounais-suomen-jatehuolto-oy/>
- LSJH Oy 2016b. Taloyhtiön jätehuolto. Viitattu 29.9.2016. <http://www.lsjh.fi/fi/kiinteiston-jatehuolto/taloyhtion-jatehuolto/>
- Nykänen, K. 2015 Kohti systemaattista verkostoitumista -Verkoston rakenteen ja prosessin arviointi. Teoksessa Jyrämä & Mattelmäki (toim.). Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Aalto-yliopisto. Sivut 136-151.
- Rautvuori M. ja Jyrämä A. 2015 Kaupungin kehitystyön kehittäminen - verkostonäkökulma. Teoksessa Jyrämä & Mattelmäki (toim.). Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen. Helsinki: Aalto-yliopisto. Sivut 118-135.
- Reinhardt J. / Stern 2016. Me naiset –lehden artikkeliksi suomennettuna. Viitattu 29.9.2016. http://www.menaiset.fi/artikkeli/tyyli/muoti/mita_vaatteelle_tapahtuu_kun_sen_laittaa_kierratykseen
- Sitra 2016a. Kiertotalous. Viitattu 29.9.2016. <http://www.sitra.fi/ekologia/kiertotalous>
- Sitra 2016b. Huivi, joka näyttää suuntaa kiertotalouden tulevaisuuteen. Viitattu 1.11.2016. <http://www.sitra.fi/artikkelit/kiertotalous/huivi-joka-nayttaa-suuntaa-kiertotalouden-tulevaisuuteen>
- Stickdorn & Schneider, 2013. This is service design thinking. 3. painos, Amsterdam: BIS Publishers.
- Suominen, J. 2016. Alueellisesta tekstiilikierrätyksestä liiketoimintaa – Case Poistotekstiilipilotti Viitattu 27.10.2016. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/113330/Suominen_Jenni.pdf?sequence=1
- Teki 2016. Ainutlaatuinen tuotantokoe käynnissä: Poistopuuvillasta uutta kuitua muotiteollisuudelle. Viitattu 1.11.2016. <http://www.vtt.fi/medialle/uutiset/ainutlaatuinen-tuotantokoe-kaynnissa-poistopuuvillasta-uutta-kuitua-muotiteollisuudelle>
- Tekstiili 2.0 2016a. Mitä on poistotekstiili? Viitattu 29.9.2016. <http://poistotekstiili.turkuamk.fi/tekstiilien-kierratys/>
- Tekstiili 2.0 2016b. Poistotekstiilipilotti. Viitattu 21.9.2016. <http://www.poistotekstiili.fi/tekstiilikierratys-pilotti/>
- Tekstiili 2.0 2016c. Telaketju. Viitattu 29.9.2016. <http://poistotekstiili.turkuamk.fi/telaketju/>
- Topinpuisto 2016. Hankkeet. Viitattu 28.10.2016. <http://www.topinpuisto.fi/hankkeet/>
- UFF 2016. Mitä vaatteille tapahtuu? Viitattu 29.9.2016. <http://www.uff.fi/mita-vaatteille-tapahtuu.php>
- Ympäristöministeriö 2012. Ajankohtaista jätelain uudistuksesta, toukokuu 2012. Jätteen etusijajärjestys. Viitattu 29.9.2016. <http://www.ymp.fi/download/noname/%7BD44928EA-92D5-4426-903C-5C4972CA2E39%7D/24315>

Liite 1. Kutsu työpajaan

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

KUTSU

OLE MUKANA TULEVAISUUDEN TEKSTIILIEN LAJITTELU- JA HYÖDYNTÄMISKETJUSSA, TELAKETJUSSA

Lounais-Suomen alueella on noin vuoden ajan selvitetty poistotekstiilien hyödyntämismahdollisuuksia yhteistyössä eri tahojen kanssa. Vuoden 2016 ajan Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH) on mukana Turun Ammattikorkeakoulun kanssa Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilotissa, jossa on kerätty tietoa nyt käynnistyvään Telaketju-hankkeeseen. Kutsumme nyt organisaationne mukaan kehittämään poistotekstiilien hyödyntämisketjuja ja tiedustelemme mahdollisuuttanne osallistua 26.8. TAI 31.8. järjestettävään työpajaan. Työpaja järjestetään yhteistyössä LSJH:n, Turun Ammattikorkeakoulun (Turun AMK) ja Teknologian Tutkimuskeskus VTT:n kanssa. Työpajassa kartoitetaan missä roolissa organisaatiot voisivat toimia uudessa hankkeessa. Ideoimaan ja suunnittelemaan ovat kaikki tervetulleita ja tätä kutsua saa levittää asiaan liittyville tahoille. Työpajaan osallistuminen ei velvoita olemaan mukana Telaketjussa.

Yhdessä kehittämään poistotekstiilien hyödyntämistä

Telaketju hankkeen suunnittelussa on jo mukana suuri toimijajoukko, jotka haluavat kaikin keinoin olla mukana kehittämässä tekstiilien uudelleenkäyttöä ja poistotekstiilien hyödyntämistä parempaan suuntaan. Vaihtoehtona poistotekstiilien viemiselle pois Suomesta on se, että käyttökelvottoman poistotekstiilin keräyksestä huolehditaan paikallisesti. Onnistuakseen Suomen kokoisessa pienessä valtiossa toiminnan on kuitenkin oltava avointa ja yhteistyön laaja-alaista. Näin mukana olevat toimijat voivat olla mukana kehittämässä olemassa olevia ja mahdollistamassa uusien, ensisijaisesti kotimaisien tekstiilin materiaalihyödyntämisenkeinojen syntymistä. Kotimaisen tekstiilihyödyntämisenkeinojen kehitysprosessin aikana haetaan myös potentiaalisia aitoja tekstiilimateriaalihyödyntäjiä Euroopasta.

Työpajan järjestelyiden takia pyydämme, että **ilmoitatte viimeistään keskiviikkona 17.8.2016 osallistumisestanne Telaketju -työpajaan**. Ilmoitattehan myös minä päivinä pystyisitte osallistumaan työpajaan:

- 26.8. TAI
- 31.8.

klo 9:00-12:00, paikka: Boost Turku | SparkUp, Tykistökatu 4B, 20520 Turku.

Työpajaan ilmoittaudutaan vastaamalla tähän sähköpostiin: "OSALLISTUN" sekä "PÄIVÄMÄÄRÄN/T", jolloin pystyisitte osallistumaan työpajaan. Hyödynnämme tietoja poistotekstiilihankkeiden ja työpajojen valmisteluissa sekä olemme yhteydessä teihin ilmoittautumisajan päätyttyä, jolloin vahvistamme työpajan päivämäärän ja lähetämme siitä tarkemmat tiedot.

Mikäli ette pääse työpajaan, mutta teillä on ideoita tai haluatte olla mukana Telaketju -hankkeessa, niin olkaa meihin yhteydessä.

Yhteistyöterveisin,

Henna Knuutila

Projektipäällikkö, lehtori/Turun ammattikorkeakoulu

Taustaselvitys

Taustaa

Poistotekstiilien hyödyntämismavaihtoehtojen selvitykset käynnistyivät LSJH:ssa osana Topinpuisto hankeselvitystä: http://resurssitehokkuus.turkuamk.fi/wp-content/uploads/sites/21/2016/02/Topinpuisto_Hankkeen_yhteenvetoraportti.pdf

LSJH yhdessä Turun AMK:n kanssa toteuttaa parhaillaan Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilottia. Mukana pilotissa ovat myös Sitra, Turun kaupunki, Jätelaitosyhdistys ja Ekokem Oy. Pilotin lähtökohtina ovat avoimuus ja yhteistyö. Poistotekstiiliä kerätään kuluttajilta maksutta, ja ne on kerätty pääosin LSJH:n jätekeskuksissa ja lajitteluasemilla sekä pilotin järjestämissä tapahtumissa. Hankkeen tiedot ovat julkisia ja löytyvät linkistä: <http://www.poistotekstiili.fi/tekstiilien-kierratys/>

Poistotekstiilien määrä on marginaalinen osuus yhdyskuntajätteistä ja arvioitu olevan Suomessa yhteensä noin 70 000 tonnia vuodessa (lähde: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155612/SY_4_2015.pdf?sequence=4). Nyt tehtyjen taustaselvitysten perusteella on jo selvää, että ainoa reitti poistotekstiilien hyödyntämisen ja liiketoimintojen resurssitehokkaaseen kehittämiseen ovat yhtenäiset toimintamallit ja laaja yhteistyö. Laajentuvana yhteistyöalueena on heti alusta alkaen mietitty myös muita pohjoismaita ja etenkin Ruotsia.

Tavoitteena on yhteistyössä rakentaa tekstiilin hyödyntämisen kokonaiskonsepti, jossa on mukana vahva kotimainen arvoketju

Tarkoituksena on jalostaa poistotekstiili korkean lisäarvon tuotteiksi ja käyttää keräyksessä, lajittelussa ja prosessoinnissa suomalaisia laitteistoja sekä tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Kokonaiskonseptista ja sen osista halutaan tehdä vientituotteita ja poistotekstiilikierätyksestä arkipäivää kuluttajille sekä yrityksille kannattavaa liiketoimintaa. Näemme, että hankkeella on vahva työllistävä vaikutus ja materiaalin hyötykäyttö tarjoaa mahdollisuuden uudenlaisen yritystoiminnan ja start-up -yritysten syntymiselle. Hanke toteutuessaan lisää avoimuutta, ottaa huomioon jätteiden etusijajärjestyksen ja päästään eroon tekstiilijätteen hallitsemattomasta viennistä kolmansiin maihin.

Tavoitteena on liiketoimintaekosysteemin mallintaminen läpi koko poistotekstiili arvoketjun, jonka tuloksena saavutetaan lisää työpaikkoja, nostetaan suomalaista osaamista, luodaan uusia vientituotteita ja ennen kaikkea luodaan yhdenmukainen malli poistotekstiilin syntypaikkalajitteluun ja keräykseen koko Suomessa. Nyt on tarkoitus löytää jokaiselle halukkaalle yhteistyökumppanille rooli TELAKETJU – Tekstiilin lajittelu ja hyödyntämisketjussa -periaatteen esittely löytyy osoitteesta http://www.slideshare.net/TUAS_Resource-efficiency/telaketju-tekstiilien-lajittelu-ja-hydyntmisketju-suomessa. Lisätietoja valmistelussa olevasta TELAKETJU hankkeesta antaa Turun Ammattikorkeakoulun projektipäällikkö: Henna Knuutila, henna.knuutila@turkuamk.fi

Nykyisiä haasteita tekstiilikierätyksessä

Arveluttava asia nykyisissä tekstiilien keräyksissä on se, että jatkotoimitukset tapahtuvat pohjoismaista pääsääntöisesti lajittelemattomana eri kanavien kautta 115 eri maahan, suurinosa Afrikkaan, hyväntekeväisyyden nimissä (lähde: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:919621/FULLTEXT02.pdf>). Afrikkaan uudelleenkäyttöön toimitettavien tekstiilien reittien jakelukanavien eettisyyttä ei voida varmistaa ja valitettavasti siellä syntyville poistotekstiileille ei ole tarjolla moderneja jätehuoltoratkaisuja. Eurooppalaisten poistotekstiilien käyttö estää myös Afrikan oman tekstiiliteollisuuden kehitystä.

Lisäksi tekstiiliteollisuuteen liittyy lukuisia eettisiä ja ekologisia ongelmia, joihin tekstiilikierätystä parantamalla voidaan vaikuttaa. Neitseellisten raaka-aineiden käyttöä voitaisiin korvata tekstiilikuidun kierrätystä parantamalla ja näin vähennetään kuitujen viljelyn haitallisia ympäristövaikutuksia. Kaiken kaikkiaan tekstiiliteollisuus on yksi

Liite 2. Työpajan runko

Roolitustyöpajan runko

8:30-9:00 Aamupala

9:00-9:10 Alustus ja tervetuliaissanat

Henna Knuutila: Mikä Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilotti? Miksi avoin ja innovatiivinen verkosto Telaketju? Mikä on Telaketjun tavoite? Mitä tarvitsee onnistuakseen?

9:10-9:30 Esittelykierros

Kuka, mistä, mikä toi teidät tänne?

9:30-9:45 Tulevaisuusskenaarion esittely

Sini Ilmonen, LSJH:n hankekoordinaattori esittelee tulevaisuusskenaarion.

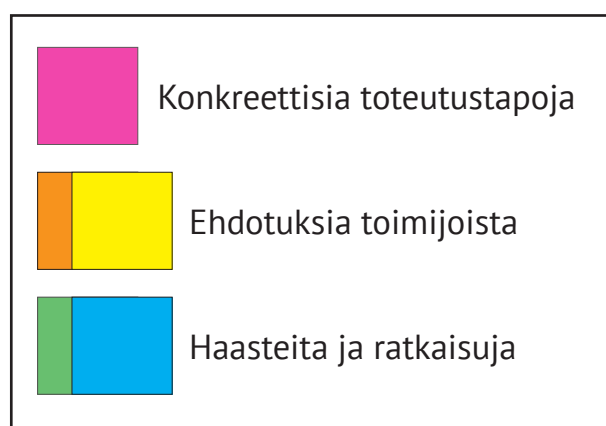
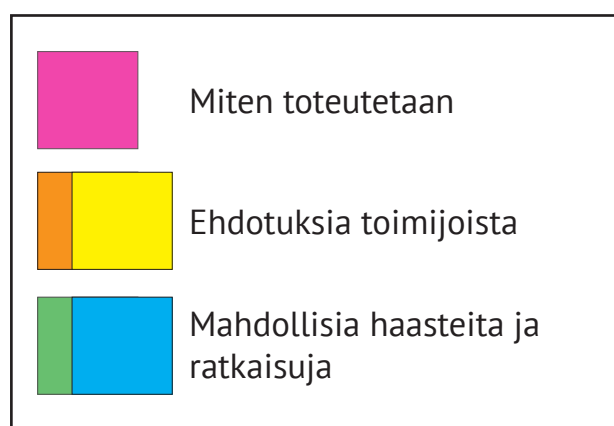
- Terminologia ja faktat
- Toiminnot Telaketjussa
- Roolihahmot toiminnassa
- Liiketoiminta
- Muut vaikutukset

10:00-11:00 Toiminnallinen työpaja

Joka ryhmässä on yksi fasilitaattori Tekstiili 2.0 poistotekstiilipilotista.

Osallistujat jaetaan ryhmiin. Pienryhmissä mietitään tulevaisuusskenaarioon vähintään viisi toimintoa, toimijaa sekä haasteita ja ratkaisuja.

Lopuksi joka ryhmästä yksi tulee esittämään ryhmän tulokset ja ne käydään läpi keskustellen ja ehdotuksia lisäillen. Henna Knuutila tekee välikysymykset.

Toiminnallisen osuuden tehtävänannot. Värit kuvaavat käytettävien post-it -lappujen värejä.

11:00-11:20 Roolikortit

Jokainen täyttää roolikortin ennen kuin poistuu.

Lopuksi

Keskustelua ja vapaata verkostoitumista.

Liite 3. Toinen kutsukirje

Kutsukirje hanketyöpajaan roolitustyöpajoihin osallistuneille

Hei,

Olit mukana Telaketju-työpajassa elokuun lopulla tai sinut on nimetty organisaatiosi yhteyshenkilöksi. Työpajoja järjestettiin kaksi ja yhteensä osallistujia oli 37 henkilöä eri yrityksistä ja organisaatioista. Suurin osa, yli 80%, osallistuneista ilmoitti olevansa mukana Telaketju-hankeessa ja lisäksi useat tahot ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa, vaikka eivät päässeet osallistumaan työpajoihin. Monen tahon kanssa tapaamisia on jo sovittu ja yhteistyökuvioiden hahmottelu on aloitettu. Tämä vaikuttaa positiivisesti Telaketjun jatkosuunnitelmiin ja avointa toimintamallin suunnittelua jatketaan seuraavan työ-pajan voimin. Lounais-Suomen Jätehuolto on luvannut ottaa koordinoivan roolin jatkossakin.

Telaketjun seuraava askel onkin toimivien yhteistyömallien rakentaminen ja joihinkin toimintoihin rahoituksen hakeminen. Hankkeiden yhtenä tavoitteena on luoda toimiva sateenvarjo-organisaatio, joka toimii kokoavana verkostona kaikkien poistotekstiiliteollisuuden toimijoiden kesken. Toisena kokonaisuutena nähdään pienjalostuslaitos, jossa kokeillaan poistotekstiilin kokonaiskaaren toimivuutta keräyksestä jatkojalostukseen. Kolmantena hankekokonaisuutena on mietitty erilaisia tulokulmia välityöorganisaatioiden ja pienhyödyntäjien roolista ja työllisyysvaikutuksista Telaketjussa.

Seuraava työpaja järjestetään Espoossa 21.10. Tässä työpajassa keskitytään siis erityisesti hanketoimintojen ja rahoituksen selvittämiseen ja hakemiseen. Olet organisaatiosi kanssa erittäin tervetullut mukaan. Ilmoittaudu työpajaan tästä linkistä: https://www.lyyti.in/TELAKETJUtyopaja_8641. Avaamalla linkin näet myös työpajan tarkemman ohjelman.

Liitteenä on osallistujalista. Jos haluat jonkun tietyn henkilön yhteystiedot, saat ne pyytämällä.

Lisätietoja Telaketjun etenemisestä saa minulta.

Yhteistyöterveisin

Sini

Sini-Paula Ilmonen

Hankekoordinaattori

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy

040 867 0139

sini.ilmonen@lsjh.fi

Kuormakatu 17, 20380 Turku

www.lsjh.fi

Liite 4. Kolmas kutsukirje

Kutsu hanketyöpajaan muille kiinnostuneille

Hei,

Lounais-Suomen Jätehuolto yhdessä Turun AMK:n ja VTT:n kanssa on ottanut vetääkseen Suomeen rakennettavan poistotekstiilin keräys-, lajittelu- ja jatkojalostuskokonaisuus Telaketjun. Telaketju on monitahoinen kokonaisuus, jossa tarvitaan monia eri toimijoita. Mukana on niin poistotekstiilin jalostajia, lopputuotetta hyödyntäviä yrityksiä, keräystä ja esiprosessointia sekä automaattista lajittelua kehittäviä yrityksiä, sosiaalista työtä järjestäviä työkeskuksia, kaikki Suomen jätelaitokset sekä yksittäisiä yrittäjiä ketjun eri toiminnoissa. Telaketjun tavoitteena on rakentaa koko maan kattava poistotekstiilin käsittelyjärjestelmä, joka on kuluttajalle yksinkertainen, luo työllisyyttä, nostaa tekstiilin arvostusta ja tuo uusia avauksia suomalaiselle teollisuudelle. Tähän tarvitaan rohkeita yrityksiä, joilla on kykyä ratsastaa poistotekstiiliteollisuuden aallonharjalla.

Toimijoiden etsiminen ja heille sopivien roolien löytäminen Telaketjussa on alkanut työpajoissa elokuun lopulla. Suurin osa kontaktoiduista tahoista on osoittanut kiinnostusta Telaketjussa mukana olemiseen. Kiinnostuksensa jo ilmaisneiden tahojen kanssa neuvotteluita jatketaan, jotta löydetään Telaketjun osasille sopivia rahoitus- ja työskentelymalleja, mutta mukaan ehtii ja mahtuu vielä. Valmista roolia tai yhteistyökumppaneita ei tarvitse olla mietittynä, parhaita tahoja kaikkiin toimintoihin etsitään vielä ja mahdolliset yhteistyökumppanit pyritään saattamaan yhteen.

Telaketjun seuraava askel onkin toimivien yhteistyömallien rakentaminen ja joihinkin toimintoihin rahoituksen hakeminen. Hankkeiden yhtenä tavoitteena on luoda toimiva sateenvarjo-organisaatio, joka toimii kokoavana verkostona kaikkien poistotekstiiliteollisuuden toimijoiden kesken. Toisena kokonaisuutena nähdään pienjalostuslaitos, jossa kokeillaan poistotekstiilin kokonaiskaaren toimivuutta keräyksestä jatkojalostukseen. Kolmantena hankekokonaisuutena on mietitty erilaisia tulokulmia välityöorganisaatioiden ja pienhyödyntäjien roolista ja työllisyysvaikutuksista Telaketjussa.

Seuraava työpaja käsittelee hankekokonaisuuksia ja rahoitusmahdollisuuksia ja se järjestetään VTT:llä Espoossa 21.10.2016. Ilmoittaudu työpajaan tämän linkin kautta: https://www.lyyti.in/TELAKETJUtyopaja_8641. Avaamalla linkin näet työpajan tarkemman ohjelman.

Liitteenä on roolikortti ja työn jatkamisen kannalta on tärkeää, että organisaationne täyttää roolikortin ja lähettää sen meille osoitteeseen sini.ilmonen@lsjh.fi. Ilmoitattehan samaan osoitteeseen, jos organisaatiotanne ei saa mainita osana Telaketju verkostoa.

Lisätietoja Telaketjun etenemisestä saa minulta. Tätä viestiä saa laittaa eteenpäin sopivaksi katsomillenne tahoille. Tehdään yhdessä tekstiilinkierrätyksestä totta!

Yhteistyöterveisin

Sini Ilmonen

Hankekoordinaattori

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy

040 867 0139

sini.ilmonen@lsjh.fi

Liite 5. Graafiset elementit

Fonttina otsikoissa on käytetty yleensä Helvetica Neue, Condensed Black, MYÖS VAIN ISOINA KIRJAIMINA

JOISSAKIN OTSIKOISSA ON KÄYTETTY MILK/LEMONIA.

Leipatekstissä käytetty Turun AMK:n leipätekstifonttia PT Sans, Regular.

TEKSTIILI 2.0

Tekstiili 2.0 fontin on suunnitellut muotoilun opiskelija Jatta Palovuori. Sitä on käytetty sekä värillisenä että mustavalkoisena kontekstista riippuen.

TEKSTIILI 2.0

Poistotekstiilipilotti

C 50
Y 100

C17
M 12
Y 13

C 100
M 20
K 80

C 70
M 15

C 60
Y 85

C 62
Y 31

M 50
Y 100

C 70
Y 100
K 15

K 70

Tekstiili 2.0 värit

Uuden Topinpuiston teemavärit

Tekstiili 2.0 -pilottia varten suunnitellut merkit

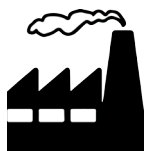
Uudelleen tuotteena käytettävää tekstiiliä kuvaava merkki.

Materiaalina uudeksi tuotteeksi kierrätettävää tekstiiliä kuvaava merkki.

Kemiallisesti tai mekaanisesti kierrätettävää tekstiiliä kuvaava merkki.

Energiahyödynnykseen tai biopottoaineeksi valmistettavaa tekstiiliä kuvaava merkki.

Telaketjua
kuvaamaan
suunniteltu
ratas.

Liite 6. Roolikartan toimijat

Recci on liiketoimintaperiaatteella toimiva yksityinen ja riippumaton yritys, joka kierrättää poistotekstiiliä. Keräyksen lisäksi Reccillä on oma myymälä Helsingissä.

Finlayson Oy on vuonna 1820 perustettu suomalainen tekstiilialan yritys, joka suunnittelee sisustustekstiilejä Finlayson-tuotemerkin alla.

Rinki Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy toimii yhteistyössä pakkausalan tuottajayhteisöjen kanssa. Rinki vastaa siitä, että yritykset voivat hoitaa pakkauksia koskevan tuottajavastuunsa vaivattomasti ja tehokkaasti.

Suez Oy on Euroopan suurimpia ympäristöhuoltoalan yrityksiä. SUEZ-konsernin asiantuntija-alueet ovat laajan vedenkierron hallinta, jätteiden kierrätys ja hyötykäyttö, vedenkäsittelyratkaisut sekä kaupunki- ja aluesuunnittelun konsultointipalvelut.

L&T Oy on Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä toimiva palveluyritys, jonka tavoitteena on muuttaa kulutusyhteiskuntaa tehokkaaksi kierrätysyhteiskunnaksi.

Ekopartnerit Turku Oy tavoitteena on ohjata yritystoiminnan jätteet hyötykäyttöön ja minimoida jätteiden loppusijoittaminen. Yritys pyrkii myös uudistamaan ja kehittämään toimialueen yritysten jätehuolto- ja jätehierarkiaa ja paikallisia jätehuoltomääräyksiä noudattaen.

UFF UFF rf - U-landshjälp från Folk till Folk i Finland rf on yksityinen yleishyödyllinen yhdistys, jonka pääasiallinen tarkoitus on kehitysyhteistyön tukeminen ja sitä kautta ihmisten elinolojen parantaminen kehitysmaissa.

Pelastusarmeija on kristillinen ja protestanttinen liike ja avustusjärjestö. Ympäri maailmaa 127 maassa toimiva Pelastusarmeija on yksi maailman suurimmista hyväntekeväisyysjärjestöistä.

Fida on vuonna 1927 perustettu Suomen helluntaiseurakuntien lähetystyön, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun järjestö. Fida on suurimpia suomalaisia kummilapsi- ja kehitysyhteistyöjärjestöjä, ja Suomen suurin lähetysjärjestö.

SPR Kontti on kierrätystavaratalo, jonka tulos käytetään Punaisen Ristin avustuskohteisiin.

Turun seudun TST ry on yhdistys, joka toimii työttömien edunvalvontajärjestönä. Yhdistyksen tavoitteena on tarjota työttömälle omaehtoisen toiminnan kautta ponnahduslauta mielekkääseen elämään, oma turvaverkko ja uusia mahdollisuuksia. Yhdistyksellä on Texvex-paja Turussa.

LeVeTeks eli Lempäälän-Vesilahden Työttömät ry:n tekstiilihanke. Kierrätyspisteet toimivat kuntoutus-, työharjoittelu- sekä työelämänvalmennuspaikkoina.

Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminta ry ja sen Nextiili-paja Nekalan toimipisteen yhteydessä vastaanottaa kaiken puhtaan ja kuivan tekstiilin, kuten vaatteet, verhot, pöytäliinat yms. kodintekstiilit. Nextiili-paja ylläpitää myös materiaalipankkia.

Kierke eli Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus on vuonna 1990 perustettu yleishyödyllinen yritys, jonka tavoitteena on vähentää luonnonvarojen kulutusta, kasvattaa ympäristötietoisuutta sekä lisätä osallisuuden ja työnteon mahdollisuuksia. Tuotot käytetään Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen toiminnan ylläpitoon ja kehittämiseen sekä ympäristötyöhön ja työllistämiseen.

LAMK Lahden ammattikorkeakoulu Oy, on monialainen ja kansainvälinen korkeakoulu. Vuosittain LAMK:ssa opiskelee noin 5 000 tutkinto-opiskelijaa. Opettajia ja muuta henkilöstöä on yli 400.

Tramel Oy noutaa ja vastaanottaa sähkö-, elektroniikka- ja metalliromua. Palvelee kotitalouksia, taloyhtiöitä, yrityksiä, yhdistyksiä ja kuntia.

Zen Robotics Oy on jätteenkäsittelyyn keskittyvä yritys. Tekoälyä hyödyntävän jätteidenkäsittelyjärjestelmänsä avulla se tehostaa teollisuusjätteen käsittelyä ja ottaa talteen muuten hukkaan menevää käyttökelpoista materiaalia.

Alles Gute Vintage on vintage-vaatteiden kunnostukseen ja myyntiin erikoistunut pienyritys.

Turun AMK Turun ammattikorkeakoulu Oy on noin 9500 opiskelijan ja 750 asiantuntijan monialainen koulutusyhteisö. Kiertotalous on Turun AMK:n uuden strategian yksi pääteemoista.

Pumpa Design on yritys, jonka toimialaan kuuluu käytettyjen ja uusien vaatteiden ja sisustustekstiilien osto, ompelu, ompeluttaminen, uniikkien uusien tuotteiden valmistus sekä myynti.

VTT Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy on moniteknologinen Pohjois-Euroopan johtava soveltavaa tutkimusta tekevä tutkimuskeskus. VTT tuottaa teknologia- ja tutkimuspalveluja sekä kotimaisille että kansainvälisille yrityksille ja julkiselle sektorille. Sen tuottama lisäarvo toteutuu asiakkaiden kautta lisäten työllisyyttä, yritysten kilpailukykyä ja suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointia.

Infinited Fiber on poistopuu villan kemialliseen hyödyntämiseen tähtäävä yritys.

LSJH Lounais-Suomen Jätehuolto Oy on 17 kunnan omistama yhtiö, joka huolehtii kuntien puolesta asukkaiden jätehuollon järjestämisestä ja jäteneuvonnasta. Kiertotalouden kehittymistä edistetään sekä yhtiön omalla toiminnalla että opastamalla asukkaita ja julkisia palveluja toimimaan kestävästi.

Pure Waste Textiles tavoitteena on tehdä tekstiiliteollisuudesta kestävämpää kehittämällä ja valmistamalla 100-prosenttisesti kierrätettyjä kankaita ja lankoja. Yrityksen käyttämät raaka-aineet ovat leikkuujätteitä vaatteiden valmistuksesta tai ylijäämiä kehräämöistä Kiinassa ja Intiassa.

Dafecor Oy on suomalainen yritys, joka valmistaa tekstiiliteollisuuden ylijäämästä mekaanisesti jalostamalla uusia tuotteita.

Ilmakunna Oy toimialana on harjoittaa tekstiili-, vaatetus-, muovi-, konepaja-, paperi-, puu-, kemian-, elintarvike-, lääke- ja elektroniikkateollisuuden koneiden, tarvikkeiden, kemikalioiden, raaka-aineiden ja tekstiilitavaroiden tukku- ja vähittäiskauppaa sekä tuontia ja vientiä.

Soften Oy on akustisiin sisustusratkaisuihin keskittynyt yritys, jonka tavoitteena on parantaa asumisen ja työympäristön viihtyvyyttä. Yritys suunnittelee ja valmistaa akustisia sisustustuotteita.

Paptic Oy toimialaan kuuluu uusien lisäarvoisten kuitutuotteiden valmistus ja myynti, tutkimus- ja tuotekehitys, kuitutuotteisiin liittyvät palvelut, koneiden ja laitteiden valmistus ja myynti sekä kaikki muu laillinen liiketoiminta. Yritys on esimerkiksi kehittänyt uudenlaisen puupohjaisen materiaalin, joka on tulevaisuuden vaihtoehto muovipusseille.

Meyer Turku Oy (ent. Masa Yards, Aker Yards Oy, Aker Finnyards, STX Finland Oy) on Meyerin laivanrakennusperheen omistuksessa oleva suomalainen telakkayhtiö. Yhtiö harjoittaa Suomessa laivanrakennusta Turussa.

Piikkiö Works Oy toimialana on rakennusten, laivojen, off-shore tasanteiden ja vastaavien uivien rakennelmien valmistaminen, sisustaminen, korjaaminen ja uudistaminen, niiden markkinointi, myyminen, välittäminen ja maastavienti sekä alaan liittyvä suunnittelu ja konsultointi.

Touchpoint Oy on tekstiiliyritys, joka valmistaa työvaatteita ja liikelahjoja muun muassa poistotekstiilistä.

JLY eli Jätelaitosyhdistys edustaa julkista jätehuoltoa ja kuntien 33 jätelaitosta. Yhdistyksen jäsenlaitokset toteuttavat yli 5,2 miljoonan asukkaan jätehuollon yhteistyössä yksityisten yritysten ja tuottajayhteisöjen kanssa. Jätelaitosyhdistys tukee jätelaitosten toimintaa ja yhteistyömahdollisuuksia sekä toimii aktiivisesti toimialan kehittämisessä ja turvaa julkisen jätehuollon toimintaedellytyksiä.

Valonia on Varsinais-Suomessa toimiva kestävä kehityksen ja energia-asioiden asiantuntija- ja palveluorganisaatio. Valonia tarjoaa palveluita mm. kunnille ja muille julkisen sektorin toimijoille, yrityksille sekä järjestöille ja yhdistyksille. Tavallisille kuntalaisille, kuluttajille ja kotitalouksille Valonia tarjoaa sekä tietoa että tapahtumia.

Suomen ympäristökeskus SYKE on valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka tarjoaa yhteiskunnan kestävä kehityksen kannalta tarpeellista tietoa, osaamista ja palveluja.

Ekokem Oyj on pohjoismainen kiertotalousyhtiö, joka tarjoaa ympäristöhuollon ja materiaalitehokkuuden palveluja. Yrityksen päämääränä on luonnonvarojen säästäminen ja kiertotalouden edistäminen. Yritys parantaa asiakkaiden materiaali- ja energiatehokkuutta tarjoamalla kierrätys-, hyötykäyttö- ja loppusijoitusratkaisuja sekä maaperänkunnostuksen ja ympäristörakentamisen palveluja.

STJM Suomen tekstiili ja muoti ry on tekstiili-, vaate- ja muotialan yritysten järjestö. Järjestö auttaa jäsenyrityksiä työelämään ja liiketoimintaan liittyvissä kysymyksissä sekä toimii alan vahvana vaikuttajana ja työmarkkinajärjestönä.

Muotoilu AMK
 Turun Ammattikorkeakoulu
 Inka Mäkiö
 2016

TURKU AMK
 TURKU UNIVERSITY OF
 APPLIED SCIENCES